C/2025/4524

12.8.2025.

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

NORĀDĪJUMU DOKUMENTS [1]

PAR REGULU (ES) 2023/1115 PAR NEATMEŽOJOŠIEM IZSTRĀDĀJUMIEM [2]

(C/2025/4524)

Saturs

Lappuse

1. TERMINU "LAIST TIRGŪ", "DARĪT PIEEJAMU TIRGŪ" UN "EKSPORTS" DEFINĪCIJAS 3
   a) Laist tirgū 4
   b) Darīt pieejamu tirgū 4
   c) Eksports 5
2. TERMINA "TIRGUS DALĪBNIEKS" DEFINĪCIJA 5
3. SPĒKĀ STĀŠANĀS DIENA un PIEMĒROŠANAS LAIKA GRAFIKS 6
4. PIENĀCĪGA PĀRBAUDE UN TERMINA "NENOZĪMĪGS RISKS" DEFINĪCIJA 9
   a) Riska novērtējums 9
   b) Nenozīmīgs risks 11
   c) Tirgotāji, kas ir MVU, un tirgotāji, kas nav MVU 11
   d) Mijiedarbība ar Direktīvu par uzņēmumu pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju 12
5. JĒDZIENA "PIEGĀDES ĶĒDES SAREŽĢĪTĪBA" SKAIDROJUMS 12
6. LIKUMĪBA 13
   a) Attiecīgie ražotājvalsts tiesību akti 13
   b) Pienācīga pārbaude attiecībā uz likumību 15
7. APTVERTIE IZSTRĀDĀJUMI 16
   a) Precizējums par iepakojumu un iepakojuma materiāliem 16
   b) Precizējums par atkritumiem un atgūtiem un reciklētiem izstrādājumiem 17
8. PIENĀCĪGU PĀRBAUŽU SISTĒMAS REGULĀRA UZTURĒŠANA 19
9. SALIKTI IZSTRĀDĀJUMI 19
10. SERTIFIKĀCIJU UN TREŠĀS PERSONAS VERIFIKĀCIJAS SHĒMU LOMA RISKA NOVĒRTĒŠANĀ UN RISKA MAZINĀŠANĀ 21
    a) Sertifikāciju un trešās personas verifikācijas shēmu loma 22
    b) Pamatinformācija 24
11. IZMANTOŠANA LAUKSAIMNIECĪBĀ 25
    1. Ievads 25
    2. Skaidrojums par meža pārveidošanu par zemi, ko nav paredzēts izmantot lauksaimniecībā 26
    3. Termina "mežs" definīcija 27

(1) Nekas šajā norādījumu dokumentā nedz aizstāj, nedz aizvieto tiešu atsauci uz aprakstītajiem juridiskajiem instrumentiem, un Komisija neuzņemas atbildību par zaudējumiem vai kaitējumu, kas radies šajā dokumentā pieļautu kļūdu vai izteiktu apgalvojumu dēļ. Galīgus spriedumus par regulas interpretāciju var pieņemt tikai Eiropas Savienības Tiesa.

(2) OV L 150, 9.6.2023., 206. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1115/oj.

4. Termina “izmantošana lauksaimniecībā” definīcija un izņēmumi 28
a) Lauksaimniecības nolūka skaidrojums 28
b) Dominējošā zemes izmantojuma skaidrojums 29
c) Termina “lauksaimniecības plantācija” definīcija 30
d) Termina “agromežsaimniecības sistēma” skaidrojums 30
5. Skaidrojums par zemes izmantojumu gadījumā, ja vienā un tajā pašā platībā ir vairāki zemes izmantojumi, un par zemes reģistru un kadastrālo karšu izmantošanu 31
I PIELIKUMS 32
II PIELIKUMS 39

IEVADS

Regula (ES) 2023/1115 par to, kā Savienības tirgū darīt pieejamas un kā eksportēt no Savienības konkrētas ar atmežošanu un meža degradāciju saistītas pirmpreces un izstrādājumus, un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 995/2010 (turpmāk "ESAR"), konkrēti, tās 15. panta 5. punkts noteic, ka Komisija var izstrādāt vadlīnijas, lai atvieglotu regulas saskaņotu īstenošanu.

Šis norādījumu dokuments nav juridiski saistošs; tā vienīgais mērķis ir sniegt informāciju par dažiem ESAR aspektiem. Tas neaizstāj, nepapildina un negroza ESAR noteikumus, ar ko nosaka juridiskas saistības. Šis norādījumu dokuments nebūtu jāuztver izolēti; tas jāizmanto kopsakarā ar tiesību aktiem, nevis kā atsevišķs dokuments.

Tomēr šis norādījumu dokuments ir noderīgs atsauces materiāls ikvienam, kam jāpilda ESAR prasības, jo tajā sīkāk skaidrotas specifiskas tiesību akta daļas, proti, tas var kalpot par orientieri tirgus dalībniekiem un tirgotājiem. ESAR īstenošanas un izpildes panākšanas procesā tas var lieti noderēt arī valstu kompetentajām iestādēm un izpildinstitūcijām, kā arī valstu tiesām.

Šajā dokumentā aplūkotie jautājumi tika apspriesti un izstrādāti sadarbībā ar norīkotiem dalībvalstu pārstāvjiem. Kad ESAR piemērošanā būs uzkrāta lielāka pieredze, varēs iztirzāt vēl citus jautājumus, un tad norādījumu dokuments tiks attiecīgi pārskatīts.

Attiecībā uz visiem šajā norādījumu dokumentā aplūkotajiem jautājumiem jānorāda, ka saskaņā ar 43. apsvērumu regulas definīcijas balstās uz darbu, ko veikusi Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārtikas un lauksaimniecības organizācija (*FAO*), Klimata pārmaiņu starpvaldību padome (*IPCC*), Apvienoto Nāciju Organizācijas Vides programma (*UNEP*) un Starptautiskā Dabas aizsardzības savienība (*IUCN*).

Šā norādījumu dokumenta otrais izdevums skaidrāk un precīzāk apraksta tirgus dalībniekiem un tirgotājiem piemērojamos noteikumus, arī piemērošanas grafika aspektā, un tādā veidā gādā par to, lai pienācīga pārbaude un izsekojamība būtu vienkārša un efektīva.

Proporcionalitātes princips ir viens no vispārējiem Savienības tiesību principiem, kas piemērojams Savienības tiesību aktu interpretēšanā un izpildes panākšanā ([3]), kura ietver Savienības tiesību aktu izpildes panākšanu dalībvalstīs, ņemot vērā arī attiecīgos Līguma noteikumus.

1. TERMINU "LAIST TIRGŪ", "DARĪT PIEEJAMU TIRGŪ" UN "EKSPORTS" DEFINĪCIJAS

Attiecīgie tiesību aktu noteikumi:

ESAR 2. pants "Definīcijas", 4. pants "Tirgus dalībnieku pienākumi"

Tirgus dalībnieku pienākumi, kas piemērojami saskaņā ar 4. pantu, ir spēkā, kad attiecīgos izstrādājumus paredzēts "laist tirgū" vai "eksportēt" vai kad tie tiek "laisti tirgū" vai "eksportēti". Tirgotāju pienākumi, kas piemērojami saskaņā ar 5. pantu, ir spēkā, kad attiecīgās pirmpreces vai attiecīgos izstrādājumus paredzēts "darīt pieejamus tirgū" vai kad tie tiek "darīti pieejami tirgū" (sk. arī šā norādījumu dokumenta 4. nodaļas c) punktu).

Šā norādījumu dokumenta I pielikumā dots pārskats par scenārijiem, kuros skaidrots, kādi pienākumi tiem tirgus dalībniekiem un tirgotājiem, kas ir MVU, un tiem, kas nav MVU, jāpilda, kad viņi attiecīgos izstrādājumus laiž vai dara pieejamus Savienības tirgū vai eksportē no tā. Vēl scenāriji parāda iespējamās variācijas pienākumos, kuri jāpilda tirgus dalībniekiem, kas ir MVU un darbojas lejup pa piegādes ķēdi (4. panta 8. punkts), un tirgus dalībniekiem un tirgotājiem, kas nav MVU (4. panta 9. punkts).

([3]) Sīkāku informāciju par īstenošanu skatīt arī bieži uzdotajos jautājumos, kas pieejami šeit: Deforestation Regulation implementation – European Commission (europa.eu).

a) **Laist tirgū**

Saskaņā ar 2. panta 16. punktu "laist tirgū" attiecīgo pirmpreci vai attiecīgo izstrādājumu nozīmē to **pirmo reizi** darīt pieejamu Savienības tirgū. Attiecīgās pirmpreces vai attiecīgos izstrādājumus, kas jau tikuši laisti Savienības tirgū, definīcija neaptver. Neatkarīgi no tā, vai attiecīgā pirmprece vai izstrādājums ir ražots kā atsevišķa vienība vai sērijveidā, jēdziens "laist tirgū" attiecas uz katru attiecīgo pirmpreci vai izstrādājumu atsevišķi, nevis uz izstrādājuma veidu.

b) **Darīt pieejamu tirgū**

Saskaņā ar 2. panta 18. punktu attiecīgais izstrādājums tiek "darīts pieejams tirgū", ja to **piegādā**

— izplatīšanai, patēriņam vai izmantošanai Savienības tirgū, tātad attiecīgajai pirmprecei vai izstrādājumam fiziski jāatrodas ES pēc tam, kad tas vai nu ievākts vai ražots ES, vai arī importēts ES, kur tam piemērota muitas procedūra "laišana brīvā apgrozībā". Attiecīgie izstrādājumi, kas importēti ES, "Savienības preču" statusu iegūst tikai pēc tam, kad tie ievesti Savienības muitas teritorijā un muita tos laidusi brīvā apgrozībā. Attiecīgos izstrādājumus, kam piemērotas citas muitas procedūras, nevis "laišana brīvā apgrozībā" (piem., uzglabāšana muitas noliktavā, ievešana pārstrādei, pagaidu ievešana, tranzīts), par laistiem tirgū ESAR nozīmē neuzskata;

un

— piegādā, veicot komercdarbību, tātad ar uzņēmējdarbību saistītā kontekstā. Savukārt komercdarbības var tikt veiktas par maksu vai bez maksas. ESAR darbības jomā ietilpst gan piegāde nekomerciāliem patērētājiem, gan darbības, par kurām netiek maksāts (piem., ziedojumi vai darbības, ko veic bez atlīdzības). Nekomerciāliem patērētājiem regula prasības neuzliek, jo privāta izmantošana un patēriņš ESAR darbības jomā neietilpst.

Tātad "darīt pieejamu tirgū" būtu jāsaprot kā darbība, kas notiek, kad tirgotājs attiecīgos izstrādājumus Savienības tirgū piegādā i) izplatīšanai, patēriņam vai izmantošanai un to dara, ii) veicot komercdarbību.

Savukārt "laist tirgū" būtu jāsaprot kā darbība, kas notiek, kad tirgus dalībnieks, i) veicot komercdarbību, attiecīgo izstrādājumu Savienības tirgū ii) izplatīšanai, patēriņam vai izmantošanai dara pieejamu iii) pirmo reizi.

Jēdzienu "tirgus dalībnieks" (ESAR 2. panta 15. punkts) un "veicot komercdarbību" (ESAR 2. panta 19. punkts) definīcijas, lasītas kopsakarā, nozīmē, ka uz ikvienu personu, kas attiecīgo izstrādājumu laiž tirgū

a) izplatīšanai komerciāliem vai nekomerciāliem patērētājiem, piemēram, pārdošanai vai bezmaksas izplatīšanai,

b) pārstrādei vai

c) izmantošanai savā darījumdarbībā,

attieksies pienācīgas pārbaudes prasības, un tai būs jāiesniedz pienācīgas pārbaudes paziņojums, izņemot gadījumus, kad piemērojama vienkāršošana (sk. ESAR 4. panta 8. un 9. punktu).

Tādējādi ar jēdzienu "**attiecīgie izstrādājumi, ko ieved tirgū**" būtu jāsaprot attiecīgie izstrādājumi, kas vienlaikus:

— ir deklarēti, lai tiem piemērotu muitas procedūru "laišana brīvā apgrozībā", un paredzēti laišanai Savienības tirgū. Par laistiem Savienības tirgū uzskata tikai tos izstrādājumus, kurus muita ir laidusi brīvā apgrozībā. Citas muitas procedūras, nevis "laišana brīvā apgrozībā" (piem., uzglabāšana muitas noliktavā, ievešana pārstrādei, pagaidu ievešana, tranzīts), ESAR darbības jomā neietilpst,

un

— nav paredzēti tieši privātai lietošanai vai patēriņam Savienības muitas teritorijā. Izstrādājumi, kas paredzēti privātai lietošanai vai patēriņam (piem., privātpersona, atgriežoties no ceļojuma ārpus ES, šādus izstrādājumus ieved privātai lietošanai vai patēriņam), ESAR darbības jomā neietilpst.

c) **Eksports**

Saskaņā ar 2. panta 37. punktu "eksports" ir muitas eksporta procedūra, kas noteikta Regulas (ES) Nr. 952/2013 ([4]) 269. pantā, un tā attiecas uz Savienības precēm, kuras paredzēts no Savienības muitas teritorijas izvest.

Regulas (ES) Nr. 952/2013 269. pantā teikts, ka eksporta procedūru nepiemēro a) precēm, kam piemēro izvešanas pārstrādei procedūru; b) precēm, ko izved no Savienības muitas teritorijas pēc tam, kad uz tām ir attiecināta galapatēriņa procedūra; c) gaisa kuģu vai kuģu vajadzībām piegādātajām precēm, kuras ir atbrīvotas no PVN vai akcīzes nodokļa, neatkarīgi no gaisa kuģa vai kuģa galamērķa, un par kurām ir vajadzīgs pierādījums par šādu piegādi; d) precēm, uz kurām attiecas iekšējā tranzīta procedūra; e) precēm, kas uz laiku izvestas no Savienības muitas teritorijas saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 952/2013 155. pantu.

Regulas (ES) Nr. 952/2013 270. pantā aprakstītais reeksports ESAR darbības jomā neietilpst. Reeksports šajā kontekstā nozīmē, ka attiecīgā pirmprece vai attiecīgais izstrādājums nav ieguvis "Savienības preču" statusu un no Savienības muitas teritorijas tiek izvests, piemēram, pēc reeksporta deklarācijas iesniegšanas.

Tāpēc ar jēdzienu "attiecīgie izstrādājumi, ko izved no tirgus" būtu jāsaprot attiecīgie izstrādājumi, kurus, veicot komercdarbību, deklarē, lai tiem piemērotu muitas procedūru "eksports".

Šo norādījumu I pielikumā doti piemēri, kā jēdzienu "laist tirgū", "darīt pieejamu tirgū" un "eksports" interpretācija darbojas praksē.

2. **TERMINA "TIRGUS DALĪBNIEKS" DEFINĪCIJA**

Attiecīgie tiesību aktu noteikumi: *ESAR 2. panta "Definīcijas" 15. punkts, 7. pants "Trešās valstīs iedibinātu tirgus dalībnieku veikta laišana tirgū"*

Saskaņā ar 2. panta 15. punktu **tirgus dalībnieks** ir jebkura fiziska vai juridiska persona, *kas*

— attiecīgos izstrādājumus laiž tirgū vai eksportē,

— veicot komercdarbību.

Lai tirgus dalībniekus varētu identificēt konsekventi, to lomu var nošķirt, vadoties pēc tā, kā attiecīgie izstrādājumi tiek laisti Savienības tirgū, un tas atšķiras atkarībā no tā, vai izstrādājumi ražoti ES teritorijā vai ārpus tās.

— Ja attiecīgie izstrādājumi saskaņā ar 2. panta 14. punktu ir ražoti **Eiropas Savienībā**, tirgus dalībnieks parasti ir persona, kas pēc to saražošanas tos izplata vai izmanto, veicot komercdarbību; tas var būt ražotājs vai izgatavotājs.

— Persona, kas attiecīgo izstrādājumu pārveido citā attiecīgajā izstrādājumā (jauns HS kods saskaņā ar regulas I pielikumā noteikto ciparu skaitu), kuru laiž tirgū vai no tā eksportē, ir tirgus dalībnieks, kas darbojas lejup pa piegādes ķēdi.

— Ja attiecīgās pirmpreces vai attiecīgie izstrādājumi ir ražoti **ārpus ES**:

  — o tirgus dalībnieks ir persona, kas brīdī, kad attiecīgās pirmpreces vai attiecīgie izstrādājumi tiek deklarēti, lai tiem piemērotu muitas procedūru "laišana brīvā apgrozībā", darbojas importētāja statusā. Importētājs ir persona, kas norādīta attiecīgajā muitas deklarācijas datu elementā, proti,

    — "importētājs", kas norādīts datu elementā 13 04 000 000 (Deleģētās regulas (ES) 2015/2446 ([5]) B pielikums),

([4]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 952/2013 (2013. gada 9. oktobris), ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu (OV L 269, 10.10.2013., 1. lpp.).

([5]) Komisijas Deleģētā regula (ES) 2015/2446 (2015. gada 28. jūlijs), ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 952/2013 attiecībā uz sīki izstrādātiem noteikumiem, kuri attiecas uz dažiem Savienības Muitas kodeksa noteikumiem (OV L 343, 29.12.2015., 1. lpp.).

— datu elements DE 3/15 iepriekšējā ES muitas datu modeļa (*EUCDM*) versijā,

— "saņēmējs", kas norādīts vienotā administratīvā dokumenta 8. ailē;

— o ja persona, kas importētāja statusā darbojas brīdī, kad attiecīgās pirmpreces vai attiecīgie izstrādājumi tiek deklarēti, lai tiem piemērotu muitas procedūru "laišana brīvā apgrozībā", nav iedibināta ES, par tirgus dalībnieku tiek uzskatīta arī pirmā fiziskā vai juridiskā persona, kas attiecīgos izstrādājumus dara pieejamus tirgū, t. i., tā nav tirgus dalībnieks saskaņā ar 2. panta 15. punktā doto definīciju, taču tai jāpilda 7. pantā noteiktie tirgus dalībnieka pienākumi. Šī prasība papildina ārpus Savienības iedibināta tirgus dalībnieka parastos pienākumus, un tās mērķis ir nodrošināt, ka vienmēr ir vismaz viens atbildīgais dalībnieks, kas iedibināts ES.

— Ja attiecīgos izstrādājumus **importē** ES, "tirgus dalībnieka" definīcija nav atkarīga no izstrādājuma īpašumtiesību maiņas, un arī citas līgumiskas vienošanās to neietekmē.

— Ja tirgū laiž **iekšzemes** izstrādājumu, tirgus dalībnieks parasti ir persona, kurai pirmprece vai izstrādājums pieder pārdošanas brīdī, tomēr tas var būt atkarīgs no līgumiskās vienošanās individuālajiem apstākļiem. Ja persona noslēdz līgumu, ar kuru tā atļauj otrai līguma pusei ražot attiecīgo pirmpreci, ražojošo līgumslēdzēju pusi par tirgus dalībnieku uzskata tad, ja tā par izstrādājuma īpašnieku tieši un automātiski kļūst ražošanas darbības rezultātā (piem., koku nogāšanas vai teļa piedzimšanas rezultātā). Tas neattiecas uz gadījumiem, kad piemērojamie valsts tiesību akti vai līgums paredz, ka fiziska vai juridiska persona īpašumtiesības pēc ražošanas nodod otrai līguma pusei (atsaucei sk. 2024. gada 21. novembra spriedumu lietā C-370/23 ([6])).

— Ja attiecīgos izstrādājumus no Savienības **eksportē**, tirgus dalībnieks parasti ir persona, kas brīdī, kad attiecīgie izstrādājumi tiek deklarēti, lai tiem piemērotu muitas eksporta procedūru, darbojas eksportētāja statusā. Eksportētājs ir persona, kas norādīta attiecīgajā muitas deklarācijas datu elementā, proti,

— o "eksportētājs", kas norādīts datu elementā 13 01 000 000 (Deleģētās regulas (ES) 2015/2446 B pielikums),

— o datu elements DE 3/1 iepriekšējā ES muitas datu modeļa (*EUCDM*) versijā,

— o "nosūtītājs/eksportētājs" vienotā administratīvā dokumenta 2. ailē.

Pakalpojumu sniedzēji, kas piedāvā loģistikas vai tehniskā atbalsta pakalpojumus, piemēram, ekspeditori, pārvadājumu aģenti vai muitas pārstāvji, un kam nav īpašumtiesību vai līdzīgu tiesību uz izstrādājumiem, ar kuriem tie rīkojas, nav nedz "tirgus dalībnieki", nedz "tirgotāji" regulas nozīmē, ja viņi izstrādājumus nelaiž vai nedara pieejamus tirgū un neeksportē.

Šā norādījumu dokumenta I pielikumā aprakstītajos scenārijos tirgus dalībnieku loma ir izskaidrota vēl detalizētāk.

3. SPĒKĀ STĀŠANĀS DIENA UN PIEMĒROŠANAS LAIKA GRAFIKS

Attiecīgie tiesību aktu noteikumi:

ESAR 1. panta "Priekšmets un darbības joma" 2. punkts, 37. pants "Atcelšana", 38. pants "Stāšanās spēkā un piemērošanas datums"

ESAR stājās spēkā 2023. gada 29. jūnijā. Saskaņā ar Regulu (ES) 2024/3234 ([7]), ar ko ESAR regulas noteikumus groza attiecībā uz piemērošanas datumu, vairums tirgus dalībniekiem un tirgotājiem, kā arī kompetentajām iestādēm uzlikto pienākumu, ieskaitot 3.–13., 16.–24., 26., 31., un 32. pantā noteiktos, ir piemērojami no **2025. gada 30. decembra**.

([6]) ECLI:EU:C:2024:972.
([7]) OV L, 2024/3234, 23.12.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3234/oj.

Tirgus dalībniekiem, kas līdz 2020. gada 31. decembrim tikuši iedibināti kā **mikrouzņēmumi vai mazie uzņēmumi** (saskaņā ar Direktīvas 2013/34/ES 3. panta 1. vai, attiecīgi, 2. punktu), 3.–13., 16.–24., 26., 31. un 32. pantā noteiktos pienākumus piemēro no **2026. gada 30. jūnija**. Vienīgais izņēmums ir izstrādājumi, kuri uzskaitīti pielikumā Regulai (ES) Nr. 995/2010, ar ko nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus ([8]) (ESKR). Tas nozīmē, ka no regulas spēkā stāšanās dienas (2023. gada 29. jūnija) līdz piemērošanas sākuma datumam (2025. gada 30. decembrim, kas mazajiem uzņēmumiem un mikrouzņēmumiem, kuri iedibināti līdz 2020. gada 31. decembrim, atlikts uz 2026. gada 30. jūniju) ir **pārejas periods**, un tirgus dalībnieki un tirgotāji, kas attiecīgās pirmpreces un izstrādājumus laiž vai dara pieejamus Savienības tirgū vai no tā eksportē pārejas periodā, no galvenajiem ESAR noteiktajiem pienākumiem ir atbrīvoti.

Uz visām pirmprecēm un saistītajiem attiecīgajiem izstrādājumiem, izņemot kokmateriālus un koka izstrādājumus, kurus aptver ESKR pielikums, attiecas tālāk izklāstītie noteikumi.

— Ja attiecīgā pirmprece vai attiecīgais izstrādājums tiek laists tirgū pārejas periodā, kas piemērojams attiecīgajam tirgus dalībniekam, ESAR noteiktos pienākumus šim tirgus dalībniekam nepiemēro.

— Turklāt ESAR pienākumi neattieksies ne uz vienu attiecīgo izstrādājumu, kas tiks laists vai darīts pieejams tirgū pēc piemērošanas sākuma datuma, bet pilnībā izgatavots no pirmprecēm vai izstrādājumiem, kuri laisti tirgū pārejas periodā. Tas nozīmē, ka gadījumos, kad attiecīgās pirmpreces vai izstrādājumus tirgū laiž vai dara pieejamus **tirgus dalībnieki, kas ir mazie uzņēmumi vai mikrouzņēmumi**, tiem atliktā piemērošana (no 2026. gada 30. jūnija) no pienākuma atbrīvos arī vidējos un lielos tirgus dalībniekus un tirgotājus, kas darbojas lejup pa piegādes ķēdi un tirgo šos izstrādājumus vai no tiem iegūtus jeb atvasinātus izstrādājumus.

— Iepriekš aprakstītajos gadījumos pienākums, kas noteikts tirgus dalībniekiem, kuri darbojas lejup pa piegādes ķēdi (vai tirgotājiem, kuri attiecīgo izstrādājumu, kas laists tirgū pārejas periodā, pēc tam dara pieejamu tirgū), aprobežosies tikai ar pienākumu vākt pietiekami pārliecinošus un verificējamus pierādījumus, kas vajadzīgi, lai pierādītu, ka attiecīgais izstrādājums sākotnēji ticis laists tirgū pirms (atliktā) regulas piemērošanas sākuma datuma.

— Attiecībā uz **attiecīgā atvasinātā izstrādājuma daļām**, kas ražotas, izmantojot citus attiecīgus izstrādājumus, kuri tirgū laisti no 2025. gada 30. decembra (vai – mikrouzņēmumu un mazo uzņēmumu gadījumā – no 2026. gada 30. jūnija), tirgus dalībniekiem, kas darbojas lejup pa piegādes ķēdi un laiž izstrādājumus tirgū, un tirgotājiem regulā noteiktie standarta pienākumi tiks piemēroti neatkarīgi no tā, ka dažas daļas varētu būt ražotas pārejas periodā.

Saskaņā ar **ESAR 1. panta 2. punktu** attiecīgajiem izstrādājumiem, kas **ražoti** pirms 2023. gada 29. jūnija, ESAR nepiemēro. Ražošanas laiks un vieta ir attiecīgās pirmpreces ražošanas datums un ražošanas vieta, un teiktais attiecas gan uz pirmprecēm, gan uz atvasinātajiem izstrādājumiem. Vairumā gadījumu ražošanas datums ir pirmpreces ievākšanas (ražas novākšanas) laiks, izņemot **liellopu produktus**, kuru gadījumā attiecīgais ražošanas laiks sākas dienā, kad liellops piedzimis.

Nākamajā tabulā redzams, kādi tiesību akti piemērojami attiecīgajiem izstrādājumiem, kas ietilpst Regulas (ES) 2023/1115 darbības jomā, izņemot kokmateriālus un koka izstrādājumus, uz kuriem attiecas ESKR pielikums.

		Datums, kad attiecīgā pirmprece vai attiecīgais izstrādājums laists ES tirgū	
Attiecīgie izstrādājumi	Attiecīgās pirmpreces ražošanas datums	Pirms 2025. gada 30. decembra, attiecībā uz tirgus dalībniekiem, kas ir mikrouzņēmumi un mazie uzņēmumi, – pirms 2026. gada 30. jūnija	Attiecībā uz lieliem un vidējiem uzņēmumiem – no 2025. gada 30. decembra (ieskaitot), attiecībā uz tirgus dalībniekiem, kas ir mikrouzņēmumi un mazie uzņēmumi, – no 2026. gada 30. jūnija (ieskaitot)
Liellopi, kakao, kafija, eļļas palmas, kaučuks un sojas produkti, kas iekļauti Regulas (ES) 2023/1115 I pielikumā	Pirms 2023. gada 29. jūnija	Regulu (ES) 2023/1115 (ESAR) nepiemēro	Regulu (ES) 2023/1115 (ESAR) nepiemēro
	No 2023. gada 29. jūnija (ieskaitot)	Regulu (ES) 2023/1115 (ESAR) nepiemēro	**Piemēro Regulu (ES) 2023/1115 (ESAR)**

([8]) OJ L 295, 12.11.2010, p. 23, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2010/995/oj.

		Datums, kad attiecīgā pirmprece vai attiecīgais izstrādājums laists ES tirgū	
Attiecīgie izstrādājumi	Attiecīgās pirmpreces ražošanas datums	Pirms 2025. gada 30. decembra, attiecībā uz tirgus dalībniekiem, kas ir mikrouzņēmumi un mazie uzņēmumi, – pirms 2026. gada 30. jūnija	Attiecībā uz lieliem un vidējiem uzņēmumiem – no 2025. gada 30. decembra (ieskaitot), attiecībā uz tirgus dalībniekiem, kas ir mikrouzņēmumi un mazie uzņēmumi, – no 2026. gada 30. jūnija (ieskaitot)
Koka izstrādājumi, kas nosaukti Regulas (ES) 2023/1115 I pielikumā, bet Regulas (ES) Nr. 995/2010 (ESKR) pielikumā nav nosaukti	Pirms 2023. gada 29. jūnija	Regulu (ES) 2023/1115 (ESAR) nepiemēro	Regulu (ES) 2023/1115 (ESAR) nepiemēro
	No 2023. gada 29. jūnija (ieskaitot)	Regulu (ES) 2023/1115 (ESAR) nepiemēro	**Piemēro Regulu (ES) 2023/1115 (ESAR)**

ESKR pielikuma aptvertajiem **kokmateriāliem un koka izstrādājumiem**, ievērojot ESAR 37. panta 3. punktu, piemēro īpašus noteikumus.

— Ja kokmateriāli un koka izstrādājumi ražoti (iegūti) pirms 2023. gada 29. jūnija un

  — o laisti tirgū pirms 2025. gada 30. decembra, šiem izstrādājumiem un no tiem atvasinātajiem izstrādājumiem jāatbilst ESKR noteikumiem, ja ESKR pielikums atvasinātos izstrādājumus neaptver, minētie izstrādājumi no ESKR un ESAR piemērošanas ir atbrīvoti;

  — o laisti tirgū laikā no 2025. gada 30. decembra līdz 2028. gada 31. decembrim, ESKR pielikuma aptvertajiem izstrādājumiem turpina piemērot ESKR noteikumus (sk. iepriekš);

  — o laisti tirgū, sākot no 2028. gada 31. decembra, šiem izstrādājumiem un no tiem atvasinātajiem izstrādājumiem jāatbilst ESAR 3. pantam.

— Ja kokmateriāli un koka izstrādājumi ražoti no 2023. gada 29. jūnija līdz 2025. gada 30. decembrim un

  — o laisti tirgū pirms 2025. gada 30. decembra, šiem izstrādājumiem un no tiem atvasinātajiem izstrādājumiem jāatbilst ESKR noteikumiem, ja ESKR pielikums atvasinātos izstrādājumus neaptver, minētie izstrādājumi no ESKR un ESAR piemērošanas ir atbrīvoti;

  — o laisti tirgū, sākot no 2025. gada 30. decembra, šiem izstrādājumiem un no tiem atvasinātajiem izstrādājumiem jāatbilst ESAR noteikumiem.

— Kokmateriāliem un koka izstrādājumiem, kas ražoti (iegūti), sākot no 2025. gada 30. decembra, jāatbilst ESAR noteikumiem.

1. jautājums. Vai papīra izstrādājumiem, kas laisti tirgū, sākot no 2025. gada 30. decembra, bet ražoti no kokmateriāliem, kuri iegūti un tirgū laisti laikā no 2023. gada 29. jūnija līdz 2025. gada 30. decembrim, vajadzīgs pienācīgas pārbaudes paziņojums?

Iegūtajiem kokmateriāliem un no šādiem kokmateriāliem ražotiem izstrādājumiem šādā gadījumā jāatbilst ESKR prasībām. Pienācīgas pārbaudes paziņojums par tiem nav jāsagatavo, jo šī prasība attiecas uz tikai uz ESAR darbības jomā ietilpstošiem izstrādājumiem.

Nākamajā tabulā redzams, kādi tiesību akti piemērojami koka izstrādājumiem, kurus aptver Regulas (ES) Nr. 995/2010 pielikums.

		Datums, kad attiecīgā pirmprece vai attiecīgais izstrādājums laists ES tirgū		
Attiecīgie izstrādājumi	Ražošanas datums	Pirms 2025. gada 30. decembra	No 2025. gada 30. decembra (ieskaitot) līdz 2028. gada 30. decembrim (ieskaitot)	No 2028. gada 31. decembra (ieskaitot)
Kokmateriāli un koka izstrādājumi, kas definēti Regulas (ES) Nr. 995/2010 (ESKR) pielikumā	Pirms 2023. gada 29. jūnija	Regula (ES) Nr. 995/2010 (ESKR)	Regula (ES) Nr. 995/2010 (ESKR)	**Regula (ES) 2023/1115 (ESAR)**
	No 2023. gada 29. jūnija (ieskaitot)	Regula (ES) Nr. 995/2010 (ESKR)	**Regula (ES) 2023/1115 (ESAR)**	**Regula (ES) 2023/1115 (ESAR)**

4. **PIENĀCĪGA PĀRBAUDE UN TERMINA "NENOZĪMĪGS RISKS" DEFINĪCIJA**

Attiecīgie tiesību aktu noteikumi:

ESAR 2. panta "Definīcijas" 26. punkts, 4. pants "Tirgus dalībnieku pienākumi", 8. pants "Pienācīga pārbaude", 9. pants "Informācijas prasības", 10. pants "Riska novērtējums"

4. panta 1. punktā teikts, ka tirgus dalībnieki pirms attiecīgo izstrādājumu laišanas tirgū vai pirms to eksportēšanas saskaņā ar 8. pantu veic pienācīgu pārbaudi, lai pierādītu, ka attiecīgie izstrādājumi atbilst 3. pantam. Lai to izdarītu, tirgus dalībnieki saskaņā ar ESAR 12. panta 1. punktu izveido un pastāvīgi atjaunina procedūru un pasākumu satvaru, proti, ar ESAR 12. panta 1. punktu saskanīgu pienācīgas pārbaudes sistēmu, kas dod iespēju saskaņā ar 8. pantu veikt pienācīgas pārbaudes, kurās noskaidro, vai attiecīgie izstrādājumi, ko tirgus dalībnieki laiž tirgū vai eksportē, atbilst ESAR 3. pantam. Tirgus dalībnieki ir atbildīgi par savas uzņēmējdarbības rūpīgu pārbaudi un analīzi, kas prasa vākt un analizēt relevantus datus un vajadzības gadījumā pieņemt riska mazināšanas pasākumus, izņemot gadījumus, kad neatbilstības risks atzīts par nenozīmīgu. Datu vākšanai, riska analīzei un riska mazināšanai jābūt cēloniski saistītām un jāatspoguļo tirgus dalībnieka uzņēmējdarbības un piegādes ķēžu iezīmes.

Tirgus dalībniekiem saskaņā ar 10. panta 2. punktu ir jānoteic riska novērtēšanas kritēriji, kurus tie ņem vērā saistībā ar attiecīgajiem izstrādājumiem, ko tie plāno laist Savienības tirgū vai no tā eksportēt. Tāpēc riska novērtēšanas kritēriji ir specifiski jāpielāgo attiecīgajiem izstrādājumiem, ko tirgus dalībnieks plāno laist tirgū vai no tā eksportēt.

a) **Riska novērtējums**

Pienācīgas pārbaudes prasības, kas noteiktas 8. pantā, liek tirgus dalībniekam:

— ievērojot 8. un 9. pantu, no katra konkrētā piegādātāja vākt informāciju, dokumentus un datus par attiecīgajiem izstrādājumiem, uz kuriem attiecas ESAR (uzskaitīti I pielikumā),

— ievērojot 10. pantu, verificēt un analizēt minēto informāciju kopā ar citu kontekstuālu informāciju un uz minētā pamata veikt riska novērtējumu,

— ievērojot 11. pantu, pieņemt riska mazināšanas pasākumus, izņemot gadījumus, kad saskaņā ar 10. pantu veiktajā riska novērtējumā secināts: riska, ka attiecīgie izstrādājumi varētu būt neatbilstīgi, nav vai tas ir nenozīmīgs.

9. panta 1. punktā ir nosaukta ar izstrādājumu saistītā informācija, kura jānovērtē un kurā ietilpst specifiska informācija par izstrādājumu un tā piegādes ķēdi. 10. panta 2. punktā ir nosaukta kontekstuāla papildinformācija, kas vajadzīga, lai novērtētu riska līmeni, piemēram, ražotājvalsts mežu stāvoklis.

Ja izstrādājumi ir ražoti no pirmprecēm, kas iegūtas no vairākiem avotiem vai ģeolokācijām, jānovērtē ar katru avotu vai ģeolokāciju saistītais risks.

Pamatojoties uz savāktajiem datiem, jāveic precīzi noteikti riska analīzes uzdevumi un jānosaka riska kategorijas, kā arī ar tām saistītie nepieciešamie riska mazināšanas pasākumi. Riska līmeni tirgus dalībnieki var novērtēt tikai katrā gadījumā atsevišķi, jo tas atkarīgs no vairākiem faktoriem.

Ir dažādi veidi, kā veikt riska novērtējumu, taču katrs attiecīgais izstrādājums tirgus dalībniekam jānovērtē pēc 10. panta 2. punktā uzskaitītajiem kritērijiem. Cita starpā būtu jāpievēršas tālāk aplūkotajiem jautājumiem un apsvērumiem.

— *Kur izstrādājums ražots?*

Kāds riska līmenis saskaņā ar 29. pantu ir attiecināts uz ražotājvalsti vai tās daļu ([9])? Kāds ir mežainums un kāda ir meža degradācijas vai atmežošanas izplatība (īpatsvars) ražotājvalstī vai tās daļās? Cik liela ir attiecīgās pirmpreces nelikumīgās produkcijas izplatība (īpatsvars) valstī/tās daļās?

— *Kādi ir izstrādājumam specifiskie riski?*

Dažādu ESAR I pielikumā uzskaitīto attiecīgo izstrādājumu ražošana būtiski atšķiras, un tas ietekmē neatbilstības risku. Piemēram, daži izstrādājumi satur izejvielas, kas ražotas simtiem dažādu ģeolokāciju, vai ražošanas laikā tiek pakļauti būtiskiem ķīmiskiem vai fizikāliem procesiem.

— *Vai piegādes ķēde ir sarežģīta?*

Jēdziena "piegādes ķēdes sarežģītība" skaidrojumu sk. 5. nodaļā.

— *Vai ir pazīmes, kas liecina, ka piegādes ķēdē ietilpstošs uzņēmums ir iesaistījies praksēs, kuras saistītas ar nelikumību, atmežošanu vai meža degradāciju?*

Ja attiecīgās pirmpreces vai izstrādājumi iegādāti no uzņēmuma, kurš saistīts ar nelikumīgu praksi, atmežošanu vai meža degradāciju, neatbilstības risks ir augstāks. Vai atbilstīgi 31. pantam ir paustas pamatotas bažas par piegādes ķēdē ietilpstošajiem uzņēmumiem? Vai kāds piegādes ķēdē ietilpstošs uzņēmums ir pārkāpis attiecīgos tiesību aktus ([10]), un vai valsts tam ir piemērojusi sankcijas par šādiem tiesību aktu pārkāpumiem?

— *Vai no sertifikācijas vai trešās personas verifikācijas shēmām ir pieejama papildinoša informācija par piegādes ķēdē ietilpstošo uzņēmumu atbilstību ESAR?*

Trešās personas verifikācijas shēmu loma skaidrota 10. nodaļā.

— *Vai attiecīgie izstrādājumi ir ražoti saskaņā ar attiecīgajiem ražotājvalsts tiesību aktiem?*

Attiecīgie ražotājvalsts tiesību akti ir definēti 2. panta 40. punktā. Tālāka informācija par likumības prasībām atrodama 6. nodaļā.

— *Vai pastāv ar ražotājvalsti un izcelsmes valsti vai to daļām saistītas bažas, tādas kā korupcijas līmenis, dokumentu un datu viltošanas izplatība, nespēja panākt tiesību aktu izpildi, starptautisko cilvēktiesību pārkāpumi, bruņots konflikts vai ANO Drošības padomes vai Eiropas Savienības Padomes noteiktas sankcijas?*

Šādas bažas varētu mazināt dažu tādu dokumentu ticamību, kas parāda atbilstību piemērojamajiem tiesību aktiem. Tāpēc būtu jāņem vērā korupcijas līmenis valstī, uzņēmējdarbības riska indeksi un citi relevanti indikatori.

([9]) NB! Ja konkrēts riska līmenis nav noteikts, valstis tiek uzskatītas par standarta riska valstīm.
([10]) Akti, kas saistīti ar nelikumību, atmežošanu un meža degradāciju.

— *Vai piegādātājs dara pieejamus visus dokumentus, kas apliecina atbilstību piemērojamajiem tiesību aktiem, un vai šie dokumenti ir tūlītēji verificējami?*

Ja visi attiecīgie dokumenti ir gatavi un pieejami pēc tirgus dalībnieku pieprasījuma, piegādes ķēde, visticamāk, ir labi izveidota, un piegādātājam ESAR prasības ir zināmas.

b) **Nenozīmīgs risks**

Jēdziens "nenozīmīgs risks" būtu jāsaprot saskaņā ar 2. panta 26. punktu, un tas nozīmē, ka, pamatojoties uz pilnīgu konkrētajam izstrādājumam specifiskās un vispārīgās informācijas novērtējumu, kas veikts atbilstīgi 10. pantam, un – vajadzības gadījumā – uz piemērotiem riska mazināšanas pasākumiem, kas veikti atbilstīgi 11. pantam, pirmpreces un izstrādājumi *nerada pamatu bažām* par neatbilstību 3. panta a) punktam (neatmežojoši) vai b) punktam (likumīgi ražoti saskaņā ar piemērojamajiem ražotājvalsts tiesību aktiem).

Riska novērtēšanas kritēriju saraksts, kas dots 10. panta 2. punktā, nav izsmeļošs; tirgus dalībnieki var izvēlēties izmantot vēl citus kritērijus, ja tie varētu palīdzēt noskaidrot, cik liela ir iespējamība, ka attiecīgā pirmprece vai izstrādājums ir ražots nelikumīgi vai nav neatmežojošs, vai ja tie varētu palīdzētu pierādīt, ka ražošana bijusi likumīga un neatmežojoša.

Saskaņā ar 13. pantu tirgus dalībniekiem, kuru sagādes valstis ir zema riska valstis, neatkarīgi no tā, vai tie ir vai nav MVU, nav jāpilda 10. un 11. pantā noteiktie pienākumi, lai panāktu nenozīmīgu risku, ja viņi pirms tam saskaņā ar 13. panta 1. punktu ir i) novērtējuši attiecīgās piegādes ķēdes sarežģītību, regulas apiešanas risku un risku, ka varētu tikt piejaukti nezināmas izcelsmes izstrādājumi, un ii) pārliecinājušies, ka visas attiecīgās pirmpreces un izstrādājumi, ko viņi laiž tirgū vai eksportē, ir ražoti tikai tādās valstīs vai to daļās, kuras saskaņā ar 29. pantu ([11]) klasificētas kā zema riska valstis vai to daļas. Taču tad, ja tirgus dalībnieks, kura sagādes valsts ir zema riska valsts, iegūst vai uzzina jebkādu informāciju, kas varētu norādīt uz neatbilstības vai apiešanas risku, piemēro 10. un 11. pantā aprakstītos soļus (sk. 13. panta 2. punktu). Neskarot pienākumus, kas tirgus dalībniekam noteikti ESAR 13. pantā, saskaņā ar tās 9. panta 1. punkta g) un h) apakšpunktu vācamās informācijas gadījumā parasti pietiek ar to, ka informācija ir neatkarīgi verificējama un loģiska pati par sevi. Tirgus dalībnieks varētu, piemēram, pārliecināties, vai ar izstrādājumu saistītā informācija ir iekšēji konsekventa. Nekādi citi informācijas novērtēšanas pasākumi netiek prasīti, izņemot gadījumus, kad informācijas vākšanas vai ESAR 13. pantā prasītās novērtēšanas gaitā tirgus dalībniekiem ir kļuvusi zināma jauna relevanta informācija, kas liecina par risku, ka attiecīgais izstrādājums, ko tie plāno laist tirgū vai eksportēt, varētu regulas prasībām neatbilst.

Saskaņā ar 4. panta 9. punktu vienkāršošanu var piemērot arī tirgus dalībniekiem, kas nav MVU un darbojas lejup pa piegādes ķēdi, un tas nozīmē, ka tirgus dalībniekiem, kas nav MVU, šādā gadījumā ir tikai jāpārliecinās, ka pienācīga pārbaude ir veikta piegādes ķēdes augšupējā posmā. Pārliecināšanās par to, ka pienācīga pārbaude ir veikta pareizi, ne vienmēr nozīmē, ka ir sistemātiski jāpārbauda ikkatrs augšupējā posmā iesniegtais pienācīgas pārbaudes paziņojums. Piemēram, lejupējā posma tirgus dalībnieks, kas nav MVU, varētu noskaidrot, vai augšupējā posma tirgus dalībnieki ir ieviesuši darbotiesspējīgu un regulāri atjauninātu pienācīgas pārbaudes sistēmu, arī pienācīgas un samērīgas rīcībpolitikas, kontroles un procedūras, kuru mērķis ir mazināt un efektīvi pārvaldīt attiecīgo izstrādājumu neatbilstības riskus un tādā veidā nodrošināt, ka pienācīga pārbaude tiek veikta pareizi un regulāri.

Ja riska novērtēšanas un riska mazināšanas gaitā tiek secināts, ka kāds no riska kritērijiem atklāj riska līmeni, kas nav nenozīmīgs, būtu jāuzskata, ka izstrādājums rada būtisku risku, un tad tirgus dalībnieks izstrādājumu vai nu nelaiž Savienības tirgū, vai no tā neeksportē.

c) **Tirgotāji, kas ir MVU, un tirgotāji, kas nav MVU**

Saskaņā ar 2. panta 17. punktu tirgotāji ir piegādes ķēdē darbojošās personas, kas nav tirgus dalībnieki un kas, veicot komercdarbību, tirgū dara pieejamus attiecīgos izstrādājumus.

Tas, vai uz tirgotāju attiecas pienācīgas pārbaudes pienākumi, ir atkarīgs no tā, vai tirgotājs ir MVU vai nav MVU, un to nosaka saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/34/ES 3. pantā norādītajiem kritērijiem (sk. ESAR 2. panta 30. punktu).

Ja **tirgotājs nav MVU**, tam saskaņā ar 5. panta 1. punktu piemēro pienākumus un noteikumus, kuri uzlikti tirgus dalībniekiem, kas nav MVU, proti, tirgotājam, kas nav MVU, ir jāpārliecinās, ka pienācīga pārbaude ir veikta augšupējā posmā (sk. iepriekšējo apakšnodaļu).

([11]) Saskaņā ar 29. panta 2. punktu zema vai augsta riska valstu vai to daļu sarakstu Komisija darīs zināmu, izmantojot īstenošanas aktus.

Pienākumi, kuri piemērojami **tirgotājiem, kas ir MVU**, ir noteikti regulas 5. panta 2.–6. punktā. Tirgotāji, kas ir MVU, attiecīgos izstrādājumus dara pieejamus tirgū tikai tad, ja to rīcībā ir 5. panta 3. punktā prasītā informācija, galvenokārt piegādātāju un korporatīvo klientu identitāte un ar izstrādājumiem saistīto pienācīgas pārbaudes paziņojumu atsauces numuri. Tirgotājiem, kas ir MVU, pienācīga pārbaude nav jāveic, un tiem nav jāpārliecinās, vai pienācīga pārbaude ir veikta augšupējā posmā. To pienākums ir uzturēt attiecīgo izstrādājumu izsekojamību, proti, tiem jāvāc un jāglabā informācija, kā arī atbilstības pierādīšanas vajadzībām tā pēc pieprasījuma jādara pieejama kompetentajām iestādēm.

d) **Mijiedarbība ar Direktīvu par uzņēmumu pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju**

Ar Direktīvu (ES) 2024/1760 par uzņēmumu pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju ([12]) (*CSDDD*) ir izveidots vispārējs horizontāls satvars, kas ļoti lieliem ES un trešo valstu uzņēmumiem piemērojams tādā aspektā kā pienācīga rūpība attiecībā uz ilgtspēju. ESAR nodrošina nozarisku satvaru, kas attiecas uz atmežošanu un ietver dažus noteiktu izstrādājumu pienācīgas pārbaudes aspektus. *CSDDD* un ESAR ir atšķirīgas darbības jomas, bet tās ir lielā mērā komplementāras, un, lai nodrošinātu pienācīgas rūpības efektivitāti, tās abas būtu jāpiemēro saskaņoti. Ja īpašie pienācīgas pārbaudes noteikumi, kas paredzēti ESAR, ir pretrunā *CSDDD* vispārīgajiem noteikumiem, ESAR noteikumi, būdami *lex specialis*, prevalē pār *CSDDD* vispārīgajiem noteikumiem (*lex generalis*) tādā mērā, ciktāl tie paredz plašākus vai specifiskākus pienākumus, ar kuriem tiecas sasniegt tos pašus mērķus. Šis noteikums ir izklāstīts *CSDDD* 1. panta 3. punktā un atbilst ES tiesību principiem, kas šādos gadījumos paredz *lex specialis* pārākumu pār *lex generalis*.

5. **JĒDZIENA "PIEGĀDES ĶĒDES SAREŽĢĪTĪBA" SKAIDROJUMS**

Attiecīgie tiesību aktu noteikumi:

ESAR 8. pants "Pienācīga pārbaude", 9. pants "Informācijas prasības", 10. pants "Riska novērtējums", 11. pants "Riska mazināšana"

"Attiecīgās piegādes ķēdes sarežģītība" ESAR 10. panta 2. punkta i) apakšpunktā ir skaidri minēta kā viens no riska novērtēšanas kritērijiem, tāpēc tā ir pienācīgas pārbaudes procesā ietilpstošajai riska novērtēšanai un riska mazināšanai relevanta. Tā ir viens no daudzajiem kritērijiem, kas izmantojami pienācīgas pārbaudes procesā ietilpstošajā riska novērtēšanā un riska mazināšanā, kas aprakstīta, attiecīgi, 10. un 11. pantā.

Šā kritērija pamatojums ir šāds: ja piegādes ķēde ir sarežģīta, attiecīgos izstrādājumus izsekot atpakaļ līdz ražotājvalstij un zemesgabaliem, kuros attiecīgās pirmpreces ražotas, var būt grūtāk, un šis faktors ir saistīts ar lielāku neatbilstības risku. Relevantās informācijas un datu nekonsekvence un grūtības jebkurā piegādes ķēdes posmā iegūt vajadzīgo informāciju var palielināt risku, ka piegādes ķēdē nonāk neatbilstīgas pirmpreces vai izstrādājumi. Galvenais apsvērums ir tas, kādā mērā attiecīgās pirmpreces, kas konstatētas attiecīgajā izstrādājumā, iespējams izsekot atpakaļ līdz zemesgabaliem, kuros tās ražotas.

Ja piegādes ķēdes sarežģītības dēļ noskaidrot ESAR 9. panta 1. punktā un 10. panta 2. punktā prasīto informāciju ir grūti, neatbilstības risks pieaug. Neidentificēti piegādes ķēdes posmi vai jebkurš cits konstatējums, kas norāda uz neatbilstību, var novest pie secinājuma, ka risks nav nenozīmīgs.

Piegādes ķēdes sarežģītība palielinās līdz ar pieaugošu skaitu ražotājvalsts pārstrādātāju un starpnieku starp zemesgabaliem un tirgus dalībnieku vai tirgotāju. Sarežģītība var pieaugt arī tad, ja jauna attiecīgā izstrādājuma ražošanā tiek izmantoti vairāki attiecīgie izstrādājumi vai ja attiecīgās pirmpreces tiek sagādātas no vairākām ražotājvalstīm. No otras puses, īsās piegādes ķēdēs veikt pienācīgu pārbaudi, visticamāk, būs vienkāršāk, un īsa piegādes ķēde, jo īpaši 13. pantā paredzētās vienkāršotās pienācīgās pārbaudes gadījumā, var būt viens no faktoriem, kas palīdz pierādīt, ka regulas apiešanas risks ir nenozīmīgs.

([12]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2024/1760 (2024. gada 13. jūnijs) par uzņēmumu pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju un ar ko groza Direktīvu (ES) 2019/1937 un Regulu (ES) 2023/2859 (OV L, 2024/1760, 5.7.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj).

Lai novērtētu piegādes ķēdes sarežģītību, tirgus dalībnieki un tirgotāji var izmantot šādu (neizsmeļošu) sarakstu ar jautājumiem par attiecīgajiem izstrādājumiem, ko paredzēts laist vai darīt pieejamus Savienības tirgū vai no tā eksportēt.

— Vai pirms tam, kad konkrētais attiecīgais izstrādājums tika laists vai darīts pieejams Savienības tirgū vai no tā eksportēts, piegādes ķēdē bija vairāki pārstrādātāji un/vai posmi?

— Vai attiecīgais izstrādājums satur attiecīgās pirmpreces, kas iegūtas no vairākiem zemesgabaliem un/vai ražotājvalstīm?

— Vai attiecīgais izstrādājums ir ļoti pārstrādāts (izstrādājums, kas pats par sevi var saturēt dažādus citus attiecīgos izstrādājumus)?

— Attiecībā uz kokmateriāliem:

  — vai attiecīgais izstrādājums sastāv no vairāk nekā vienas sugas koksnes?

  — vai kokmateriāli un/vai koka izstrādājumi ir tikuši tirgoti vairāk nekā vienā valstī?

  — vai attiecīgie pārstrādātie izstrādājumi ir tikuši pārstrādāti vai izgatavoti trešās valstīs, pirms laisti vai darīti pieejami Savienības tirgū vai no tā eksportēti?

6. **LIKUMĪBA**

Attiecīgie tiesību aktu noteikumi:

ESAR 2. panta "Definīcijas" 40. punkts un 3. panta "Aizliegums" b) punkts

Saskaņā ar ESAR 3. pantu attiecīgās pirmpreces un attiecīgos izstrādājumus nelaiž, nedara pieejamus tirgū un neeksportē, ja vien nav izpildīti **visi** tālāk minētie nosacījumi:

a) tie ir neatmežojoši,

b) tie ražoti saskaņā ar attiecīgajiem ražotājvalsts tiesību aktiem, un

c) uz tiem attiecas pienācīgas pārbaudes paziņojums.

Katram attiecīgajam izstrādājumam **atsevišķi jāatbilst visiem trim minētajiem kritērijiem**; pretējā gadījumā tirgus dalībniekiem un tirgotājiem, kas nav MVU, jāatturas tos laist vai darīt pieejamus tirgū vai eksportēt.

a) **Attiecīgie ražotājvalsts tiesību akti**

Vai attiecīgā pirmprece vai attiecīgais izstrādājums ir ražots saskaņā ar attiecīgajiem ražotājvalsts tiesību aktiem, nosaka, pamatojoties uz tās valsts tiesību aktiem, kurā pirmprece vai – izstrādājuma gadījumā – pirmprece, ko attiecīgais izstrādājums satur, ir audzēta, ievākta vai iegūta attiecīgajos zemesgabalos vai – attiecībā uz liellopiem – novietnēs.

ESAR izmanto elastīgu pieeju, proti, uzskaita vairākas tiesību jomas, bet nenorāda konkrētus tiesību aktus, jo tie dažādās valstīs atšķiras un var tikt grozīti. Tomēr saskaņā ar ESAR 2. panta 40. punktu attiecīgie tiesību akti ir tikai piemērojamie tiesību akti **par ražošanas apgabala juridisko statusu**. Tātad to, vai tiesību akti ir ESAR 3. panta b) punkta likumības prasībai relevanti, parasti nenosaka tas, ka tos var vispārīgi piemērot pirmpreču ražošanas procesā vai piemērot attiecīgo izstrādājumu un attiecīgo pirmpreču piegādes ķēdēm, bet gan tas, ka šie tiesību akti konkrēti ietekmē vai iespaido tā apgabala juridisko statusu, kurā pirmpreces ražotas.

Turklāt ESAR 2. panta 40. punkts jālasa, ņemot vērā ESAR 1. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā noteiktos mērķus, un tas nozīmē, ka tiesību akti ir relevanti arī tad, ja to saturu var saistīt ar atmežošanas un meža degradācijas apturēšanu kopsakarā ar Savienības apņemšanos risināt klimata pārmaiņu un biodaudzveidības zuduma problēmu.

2. panta 40. punkta a)–h) apakšpunktā attiecīgie tiesību akti konkretizēti sīkāk. Nākamajā sarakstā doti daži konkrēti piemēri, kas ir tikai ilustratīvi un nav uzskatāmi par izsmeļošiem.

— *Zemes izmantošanas tiesības*, arī tiesību akti par ievākšanu un ražošanu attiecīgajā zemē vai par zemes apsaimniekošanu, piemēram,

  — tiesību akti par zemes nodošanu, īpaši lauksaimniecības zemes vai mežu gadījumā,

  — tiesību akti par zemes nomas darījumiem.

— *Vides aizsardzība*. Saikne ar mērķi apturēt atmežošanu un meža degradāciju, samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas vai aizsargāt biodaudzveidību pastāv, piemēram,

  — tiesību aktos par aizsargājamajām teritorijām,

  — tiesību aktos par dabas aizsardzību un dabas atjaunošanu,

  — tiesību aktos par savvaļas dzīvnieku un augu un biodaudzveidības aizsardzību un saglabāšanu,

  — tiesību aktos par apdraudētajām sugām,

  — tiesību aktos par teritorijas attīstīšanu.

— *Noteikumi, kas attiecas uz mežiem, tostarp mežu apsaimniekošanu un biodaudzveidības saglabāšanu, ja tie tieši attiecas uz koksnes ieguvi*, piemēram,

  — tiesību akti par mežu un biodaudzveidības aizsardzību un saglabāšanu un ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu,

  — tiesību akti, kas vērsti pret atmežošanu,

  — tiesības iegūt kokmateriālus oficiāli publicētās robežās.

— *Trešo personu tiesības*, pie kurām pieder izmantošanas un lietošanas tiesības, ko ietekmē attiecīgo pirmpreču un izstrādājumu ražošana, un pirmiedzīvotāju tautu un vietējo kopienu tradicionālās zemes izmantošanas tiesības, kuru vidū var būt, piemēram, tiesības noteikt apgrūtinājumu vai uzufrukta tiesība.

— *Darba tiesības* un *cilvēktiesības, kas aizsargātas saskaņā ar starptautiskajām tiesībām* un ko piemēro vai nu cilvēkiem, kuri atrodas attiecīgo pirmpreču ražošanas apgabalā, ciktāl tas ir ESAR relevanti, ņemot vērā ESAR 1. panta 1. punktā iestrādātos mērķus, vai cilvēkiem ar tiesībām uz attiecīgo pirmpreču vai izstrādājumu ražošanas apgabalu, arī pirmiedzīvotāju tautu un vietējo kopienu tiesībām, ja tās ir piemērojamas vai atspoguļotas attiecīgajos valsts tiesību aktos, piemēram, tiesības uz zemi, teritorijām un resursiem, īpašumtiesības, tiesības, kas saistītas ar līgumiem, nolīgumiem un cita veida konstruktīvu vienošanos starp pirmiedzīvotāju tautām un valsti.

— *Brīvas, iepriekšējas un apzinātas piekrišanas* (FPIC) *princips, tostarp, kā noteikts ANO Deklarācijā par pirmiedzīvotāju tautu tiesībām*. Papildu norādījumus par *FPIC* principa piemērošanu var atrast, piemēram, ar ANO Augstā cilvēktiesību komisāra biroja starpniecību, kura vietnē norādīts, ka valstu izvirzītajam apspriešanās mērķim jābūt panākt piekrišanu, pirms tiek veikta kāda no šādām darbībām:

  — projekti, kas ietekmē pirmiedzīvotāju tautu tiesības uz zemi, teritoriju un resursiem, arī kalnrūpniecība un resursu izmantošana citā veidā,

  — pirmiedzīvotāju tautas pārvietošana no viņu zemes vai teritorijām,

  — restitūcija vai stāvokļa labošana citā atbilstošā veidā, ja zemes ir konfiscētas, atņemtas, aizņemtas vai bojātas bez to pamatiedzīvotāju tautu brīvas, iepriekšējas un apzinātas piekrišanas, kuru īpašumā tās bijušas.

— *Nodokļu, korupcijas apkarošanas, tirdzniecības un muitas noteikumi.*

— Piemērojamie tiesību akti, kas attiecas uz relevantajām piegādes ķēdēm, kuras ienāk Savienības tirgū vai iziet no tā, ja tiem ir konkrēta saikne ar regulas mērķiem, vai – tirdzniecības un muitas tiesību aktu gadījumā – ja tie īpaši attiecas uz relevantajiem lauksaimniecības vai kokmateriālu ražošanas sektoriem.

b) **Pienācīga pārbaude attiecībā uz likumību**

Tirgus dalībniekiem ir jāzina, kādi tiesību akti katrā sagādes valstī pastāv attiecībā uz ražošanas apgabala juridisko statusu. Attiecīgie tiesību akti cita starpā var ietvert:

— valsts un reģionālus tiesību aktus, arī attiecīgus sekundāros tiesību aktus,

— starptautiskus tiesību aktus, arī daudzpusējus un divpusējus līgumus un nolīgumus, ciktāl tie attiecīgi kodificēti un ieviesti piemērojamajos valsts tiesību aktos.

Saskaņā ar ESAR 9. panta 1. punkta h) apakšpunktu pienācīgas pārbaudes pienākuma satvarā ir jāvāc informācija, arī dokumenti un dati, kas apliecina atbilstību ražotājvalstī piemērojamajiem tiesību aktiem. Tas ietver informāciju par jebkuru vienošanos, kas dod tiesības attiecīgo apgabalu izmantot attiecīgās pirmpreces ražošanai. Tas, vai ir vajadzīga zemes īpašumtiesību apliecība vai cita dokumentācija, ir atkarīgs no valsts tiesību aktiem; ja saskaņā ar valsts tiesību aktiem lauksaimniecības produktu ražošanai un komercializācijai zemes īpašumtiesību apliecība nav vajadzīga, tad arī ESAR to neprasa.

Pienākums vākt dokumentus vai citu informāciju ir atkarīgs no atšķirīgajiem valstu regulatīvajiem režīmiem, jo ne visas valstis prasa izdot īpašu dokumentu. Tāpēc būtu jāuzskata, ka šis pienākums attiecīgā gadījumā ietver:

— valsts iestāžu izdotus oficiālus dokumentus, piemēram, administratīvas atļaujas,

— dokumentus, kas apliecina līgumsaistības, arī līgumus un vienošanās ar pirmiedzīvotāju tautām vai vietējām kopienām,

— papildinošu informāciju, ko sniedz publiska un privāta sertifikācija vai citas trešās personas verificētas shēmas,

— tiesu nolēmumus,

— ietekmes novērtējumus, pārvaldības plānus, vides audita ziņojumus.

Noderīgi var būt arī šādi papildu dokumenti:

— dokumenti, kas atspoguļo uzņēmuma rīcībpolitikas un rīcības kodeksus,

— attiecīgo pirmpreču ražotāju brīvprātīga pašdeklarācija, kurā ražotājs deklarē, ka izstrādājums ražots saskaņā ar ražotājvalsts tiesību aktiem,

— vienošanās par sociālo atbildību starp privātiem aktoriem un trešām personām, kas ir tiesību turētāji,

— īpaši ziņojumi par prasījumiem un konfliktiem saistībā ar zemes lietojumu un tiesībām.

Informāciju, arī dokumentus un datus, var vākt papīra vai elektroniskā formā.

Ir svarīgi atzīmēt, ka informācija, arī dokumenti un dati, saskaņā ar ESAR 9. panta 1. punkta h) apakšpunktu jāvāc arī riska novērtēšanas vajadzībām (ESAR 10. pants), un šī prasība nebūtu jāuztver par atsevišķu prasību, izņemot gadījumus, kad izstrādājuma sagādē iesaistītas tikai zema riska valstis vai to daļas. Ja sagāde notiek tikai no zema riska valstīm vai to daļām ([13]), saskaņā ar ESAR 13. pantu gan tiem tirgus dalībniekiem, kas ir MVU, gan tiem, kas nav MVU, tālāk aprakstītie riska novērtēšanas posmi jāveic tikai tad, ja tirgus dalībnieki iegūst vai uzzina informāciju, kas norāda uz neatbilstības vai apiešanas risku.

([13]) Saskaņā ar 29. panta 2. punktu zema vai augsta riska valstu vai to daļu sarakstu Komisija darīs zināmu, izmantojot īstenošanas aktus.

Lai nodrošinātu izsekojamību un atbilstību visā piegādes ķēdē, savāktā informācija saskaņā ar ESAR 10. panta 1. punktu ir jānovērtē kā vienots veselums. Visa informācija ir jāanalizē un jāverificē, un tas nozīmē, ka tirgus dalībniekiem jāspēj izvērtēt savākto dokumentu saturs un ticamība un izprast saiknes starp dažādo informāciju dažādos dokumentos. Parasti tirgus dalībniekam novērtēšanas gaitā būtu jāpārbauda:

— vai dažādie dokumenti ir saskanīgi savā starpā un ar citu pieejamo informāciju,

— tieši ko katrs dokuments apliecina,

— kāda sistēma (piem., iestāžu veikta kontrole, neatkarīga revīzija utt.) ir dokumenta pamatā,

— katra dokumenta ticamība un derīgums, proti, cik liela ir iespējamība, ka dokumenti ir viltoti vai izdoti nelikumīgi.

Atkarībā no ražotājvalstī valdošās situācijas novērtējuma tirgus dalībniekiem būtu jāveic piemēroti pasākumi, lai pārliecinātos, vai dokumenti ir īsti. Šajā sakarā tirgus dalībniekam būtu jāņem vērā arī korupcijas (piem., kukuļošanas, slepenas vienošanās vai krāpšanas) risks. Dažādi avoti sniedz vispārpieejamu informāciju par korupcijas līmeni valstī vai reģionā, piemēram, "Transparency International" korupcijas uztveres indekss, citi līdzīgi atzīti starptautiski indeksi vai relevanta informācija ([14]).

Gadījumos, kad korupcijas līmeni uzskata par augstu, varētu būt, ka dokumentus nevar uzskatīt par ticamiem, un var būt vajadzīga tālāka verifikācija. Šādos gadījumos dokumenti jāpārbauda īpaši rūpīgi, jo varētu būt pamats apšaubīt to ticamību.

Tirgus dalībnieki var gan paļauties uz atzītiem starptautiskiem indeksiem, gan pārbaudīt apstākļu un neaizsargātību sarakstus, arī iepriekšējus pierādījumus par koruptīvu praksi, kas norāda uz lielāku risku, tātad prasa stingrāku pārbaudi. Šādus papildu pierādījumus var sagādāt, piemēram, trešās personas verificētas shēmas (sk. šo norādījumu 10. nodaļu), neatkarīgas vai pašu veiktas revīzijas vai attiecīgo izstrādājumu izsekošana, izmantojot tehnoloģijas/kriminālistikas metodes, kas var palīdzēt atklāt pazīmes, kuras liecina par korupciju vai nelikumībām.

Lejupēja posma tirgus dalībniekiem un tirgotājiem, kas nav MVU, ir pienākums **pārliecināties**, ka augšupējā posma tirgus dalībnieks ir veicis pienācīgu pārbaudi, arī attiecībā uz likumību (sk. ESAR 4. panta 9. punktu). Vācot informāciju, dokumentāciju un datus šim nolūkam, lejupējā posma tirgus dalībniekiem un tirgotājiem būtu jāievēro piemērojamie datu aizsardzības un konkurences noteikumi.

7. **APTVERTIE IZSTRĀDĀJUMI**

a) **Precizējums par iepakojumu un iepakojuma materiāliem**

Attiecīgie tiesību aktu noteikumi:

ESAR 2. pants "Definīcijas", ESAR I pielikums

ESAR I pielikumā dots saraksts ar attiecīgajām pirmprecēm un attiecīgajiem izstrādājumiem, kas klasificēti kombinētajā nomenklatūrā, kura iekļauta Padomes Regulas (EEK) Nr. 2658/87 ([15]) I pielikumā.

Ar HS kods 4819 ir klasificētas: *"Kastes, kārbas, kastītes, somas un citāda tara no papīra, kartona, celulozes vates vai celulozes šķiedru auduma; mapes, vēstuļu saturētāji un tamlīdzīgi izstrādājumi no papīra vai kartona izmantošanai iestādēs, veikalos utt."*

— Ja jebkuru no minētajiem izstrādājumiem laiž tirgū vai eksportē kā patstāvīgu izstrādājumu, nevis kā cita izstrādājuma iepakojumu, tas *ietilpst* ESAR darbības jomā, tātad regulā noteiktie pienākumi ir piemērojami.

— Ja iepakojuma materiālu, kas klasificēts ar HS kodu 4819, izmanto, lai saturētu, aizsargātu vai pārnēsātu citu izstrādājumu, tas regulas darbības jomā *neietilpst*.

([14]) Attiecībā uz šādu indeksu izmantošanu sk. arī 4. nodaļu Komisijas paziņojumā "Vadlīnijas par ES Kokmateriālu regulu" (C(2016)755 final, 12.2.2016.).

([15]) Padomes Regula (EEK) Nr. 2658/87 (1987. gada 23. jūlijs) par tarifu un statistikas nomenklatūru un kopējo muitas tarifu (OV L 256, 7.9.1987., 1. lpp.).

Ar HS kods 4415 ir klasificētas: *"Koka lādes, kastes, redeļkastes, spoles un tamlīdzīga tara; koka kabeļu spoles; paliktņi, kastu paliktņi un citas kravu plātnes no koka; paliktņu apmales no koka"*.

— Ja jebkuru no minētajiem izstrādājumiem laiž tirgū vai eksportē kā patstāvīgu izstrādājumu, tas *ietilpst* ESAR darbības jomā, tātad regulā noteiktie pienākumi ir piemērojami.

— 4415. pozīcijā klasificētie izstrādājumi, kurus izmanto *tikai* par iepakojuma materiālu, ar ko satur, aizsargā vai pārnēsā citu tirgū laistu izstrādājumu, ESAR darbības jomā *neietilpst*.

Šajās kategorijās vēl tiek nošķirts iepakojums, par kuru uzskata, ka tas izstrādājumam piešķir tā pamatīpašības, un iepakojums, kam ir īpaša forma un kas pielāgots konkrētam izstrādājumam, bet nav tā neatņemama daļa. Šīs atšķirības ir skaidrotas ar Regulu (EEK) Nr. 2658/87 izveidotās Kombinētās nomenklatūras interpretācijas ([16]) 5. vispārīgajā noteikumā, un turpinājumā doti daži piemēri. Tarai, kam piemīt pamatīpašības, piešķir pašai savu HS kodu, to klasificē neatkarīgi no izstrādājuma, ko tā satur, un tā ietilpst regulas darbības jomā. Turpretī tarai, kam ir īpaša forma un kas pielāgota konkrētiem priekšmetiem, piešķir tajā ievietotā izstrādājuma HS kodu, ja tara ir piemērota ilgstošai izmantošanai, to uzrāda kopā ar priekšmetiem, kam tā paredzēta un ko parasti pārdod šādā tarā, un šāda tara regulas darbības jomā neietilpst (5. vispārīgā noteikuma a) punkts). Parastu iepakojumu, piemēram, iepakojuma materiālus un taru, ko uzrāda kopā ar tajos iepakotajām precēm, klasificē kopā ar precēm, ja attiecīgās preces parasti šādi iepako, un tas nozīmē, ka šāds iepakojums regulas darbības jomā neietilpst (5. vispārīgā noteikuma b) punkts). Papīrs vai cits ietinamais materiāls par izstrādājuma neatņemamu daļu būtu jāuzskata tad, ja to izmanto, lai izstrādājumu saturētu, aizsargātu vai pārnēsātu.

Taču šis papildu nošķirums varētu būt relevants tikai mazai daļai preču, kas ietilpst regulas darbības jomā.

Kopumā ņemot, regulas darbības jomā ietilpst:

— iepakojuma materiāls, ko laiž vai dara pieejamu tirgū vai eksportē kā patstāvīgu izstrādājumu;

— tara, kas izstrādājumam piešķir tā pamatīpašības.

Regulas darbības jomā neietilpst:

— iepakojuma materiāls, kurā atrodas preces un kuru izmanto tikai tam, lai saturētu, aizsargātu vai pārnēsātu citu izstrādājumu.

b) **Precizējums par atkritumiem un atgūtiem un reciklētiem izstrādājumiem**

Attiecīgie tiesību aktu noteikumi:

ESAR 40. apsvērums, ESAR I pielikums, Direktīvas 2008/98/EK 3. panta 1. punkts

Tirgus dalībnieki un tirgotāji saimniecisko darbību laikā rīkojas ar lietotiem izstrādājumiem, kuru aprites cikls ir beidzies un kurus citos apstākļos likvidētu kā atkritumus. Atkritumi ir jebkura viela vai priekšmets, no kā īpašnieks atbrīvojas, ir nodomājis atbrīvoties vai ir spiests atbrīvoties (Direktīvas 2008/98/EK 3. panta 1. punkts). Šādi izstrādājumi no ESAR darbības jomas ir izslēgti, un tas nozīmē, ka tirgus dalībnieki un tirgotāji šādos gadījumos no ESAR noteiktajiem pienākumiem ir atbrīvoti.

Šo atbrīvojumu piemēro precēm, kas ražotas tikai no materiāliem, kuru aprites cikls ir beidzies un kuri citos apstākļos būtu izmesti kā atkritumi (piem., kokmateriāli, kas iegūti no nojauktām ēkām, vai preces, kas izgatavotas no kafijas pupiņu mizām).

Šo atbrīvojumu **nepiemēro** blakusproduktiem, kas radušies ražošanas procesā, kurā iesaistīts materiāls, kas nav atkritumi tādā nozīmē kā "viela vai priekšmets, no kā īpašnieks atbrīvojas, ir nodomājis atbrīvoties vai ir spiests atbrīvoties".

([16]) Eiropas Savienības kombinētās nomenklatūras skaidrojumi (OV C 119, 29.3.2019., 1. lpp.).

1. jautājums. Vai regulas darbības joma aptver tādus kokzāģēšanas blakusproduktus kā kokšķeldas un zāģskaidas?

Jā. Tās ir klasificētas ar HS kodu 4401, tātad ietilpst ESAR darbības jomā. Tas ir tāpēc, ka kokšķeldas un zāģskaidas var izmantot par kurināmo, tātad to aprites cikls nav beidzies. Izņēmums būtu kokšķeldas/zāģskaidas, ko izmanto tikai par iepakojuma materiālu, lai saturētu, aizsargātu vai pārnēsātu citu izstrādājumu.

2. jautājums. Vai regulas darbības joma aptver mēbeles, kuras izgatavotas no koka, kas atgūts pēc ēkas nojaukšanas?

Nē. Ja izstrādājumi ir pilnībā izgatavoti no materiāliem, kuru aprites cikls ir beidzies un kuri citos apstākļos būtu izmesti kā atkritumi, regulas darbības joma tos neaptver. Tomēr, ja izstrādājumi satur jebkādu daudzumu nereciklēta materiāla, attiecīgā daļa ietilpst regulas darbības jomā.

3. jautājums. Vai regulas darbības joma aptver izstrādājumus, kas ražoti no atgūtiem vai reciklētiem materiāliem?

Nē. Ja attiecīgie izstrādājumi ir pilnībā izgatavoti no reciklēta materiāla, ESAR darbības joma tos neaptver. Tomēr, ja attiecīgie izstrādājumi satur jebkādu daudzumu nereciklētu vai neatgūtu materiālu, tādu kā pirmreizējā papīrmasa, ko izmanto papīra ražošanā, vai koksne, ko izmanto paliktņu remontam, šo daudzumu regulas darbības joma aptver.

4. jautājums. Vai regulas darbības joma aptver degvielas granulas, kas izgatavotas no tukšiem augļu ķekariem vai palmu kodolu čaumalām?

Jā. Ja tukši augļu ķekari un palmu kodolu čaumalas, arī granulētas, ir klasificētas pie palmu eļļas ekstrakcijas procesā iegūtiem cietajiem atlikumiem, no tiem izgatavotas degvielas granulas ar HS kodu 2306 60 ir iekļautas ESAR I pielikumā. Ja degvielas granulas ir izgatavotas tikai no materiāliem, kas klasificēti pie atkritumiem, regulas darbības joma tās neaptver.

5. jautājums. Vai regulas darbības joma aptver izstrādājumus, kas izgatavoti no reciklētas liellopu ādas?

Nē. Ja izstrādājumā esošā āda ir pilnībā reciklēta, ESAR darbības joma to neaptver. Tomēr, ja izstrādājumi satur jebkādu daudzumu nereciklētas ādas, nereciklētā āda ietilpst regulas darbības jomā.

6. jautājums. Vai regulas darbības joma aptver izlietotus kafijas biezumus, ko izmanto tualetes piederumu vai mēslošanas līdzekļu ražošanā?

Nē, ja biezumi ir, piemēram, kafejnīcas atkritumi un pretējā gadījumā tiktu izmesti.

7. jautājums. Vai ESAR darbības joma aptver attiecīgos izstrādājumus, kas ražoti no neattiecīgām pirmprecēm?

Izstrādājumus, kas ražoti no neattiecīgām pirmprecēm, regulas darbības joma neaptver pat tad, ja minētie izstrādājumi kombinētajā nomenklatūrā ir klasificēti tāpat kā attiecīgie izstrādājumi, kas ražoti no attiecīgām pirmprecēm. Regulu piemēro tikai attiecīgajiem izstrādājumiem, kas ražoti no attiecīgām pirmprecēm.

Piemēri:

i) palmu eļļa no *Elaeis* spp. ģints (ieskaitot *Elaeis guineensis*) palmām ESAR darbības jomā ietilpst, bet babasū eļļa no *Attalea* spp. ģints (ieskaitot *Attalea speciosa*) palmām un citas augu eļļas no citu sugu palmām ESAR darbības jomāneietilpst;

ii) kaučuks no *Hevea brasiliensis* ESAR darbības jomā ietilpst, bet nedz balata, gutaperča, gvajule, čikle un tamlīdzīgi dabiskie sveķi, kas ražoti no citām sugām, nedz arī izstrādājumi no sintētiskā kaučuka ESAR darbības jomā neietilpst;

iii) koka izstrādājumi ESAR darbības jomā ietilpst, bet no rotangpalmas, bambusa un citiem koksnes materiāliem ražoti izstrādājumi ESAR darbības jomā neietilpst.

8. **PIENĀCĪGU PĀRBAUŽU SISTĒMAS REGULĀRA UZTURĒŠANA**

Attiecīgie tiesību aktu noteikumi:

ESAR 12. pants "Pienācīgu pārbaužu sistēmu, ziņošanas un uzskaites izveide un uzturēšana"

Lai saskaņā ar 8. pantu veiktu pienācīgu pārbaudi, tirgus dalībniekiem ir jāizveido un pastāvīgi jāatjaunina dokumentēšanas, analīzes, verificēšanas un ziņošanas procedūru un pasākumu satvars ("pienācīgu pārbaužu sistēma"). ESAR paredzētās pienācīgās pārbaudes mērķis ir panākt vajadzīgo iznākumu, apliecinot konsekventus procesus uzņēmumu darbībā. Ir svarīgi, ka tirgus dalībnieks saskaņā ar 12. panta 2. punktu **pienācīgu pārbaužu sistēmu vismaz reizi gadā pārskata**, lai pārliecinātos par to, ka atbildīgās personas ievēro procedūras, kas uz tām attiecas, ieviestie procesi ir rezultatīvi un vajadzīgais iznākums tiek panākts. Tirgus dalībniekiem pienācīgu pārbaužu sistēma būtu arī jāatjaunina, ja pārskatīšanas laikā vai jebkurā citā brīdī tie uzzina par jauniem notikumiem, kas varētu ietekmēt pienācīgu pārbaužu sistēmas mērķus, piemēram, sistēmas posmu vai procedūru rezultativitāti un vispusību. Visi pienācīgu pārbaužu sistēmas atjauninājumi ir jāreģistrē, un uzskaite jāglabā piecus gadus.

Pārskatīšanu var veikt tirgus dalībnieka organizācijas pārstāvis (kam jābūt neatkarīgam no darbiniekiem, kuri procedūras īsteno) vai ārēja struktūra. Tajā būtu jāapzina nepilnības un kļūmes, un tirgus dalībnieka vadībai būtu jānosaka to novēršanas termiņi.

Attiecīgā izstrādājuma pienācīgu pārbaužu sistēmas pārskatīšanā būtu jāpārbauda, piemēram, vai pastāv dokumentēta kārtība, kādā:

— vāc un reģistrē atbilstības pierādīšanai vajadzīgo informāciju, datus un dokumentus;

— novērtē risku, ko rada attiecīgais izstrādājums vai jebkura attiecīgā izstrādājuma sastāvdaļa, kas satur attiecīgos izstrādājumus vai attiecīgās pirmpreces, kuras nav neatmežojošas vai nav ražotas saskaņā ar attiecīgajiem ražotājvalsts tiesību aktiem;

— apraksta dažāda līmeņa riska gadījumā veicamo rīcību.

Pārskatīšanā būtu jāpārbauda arī tas, vai personas, kas atbildīgas par katra procedūru posma veikšanu, izprot un pilda savus uzdevumus un vai ir ieviestas adekvātas kontroles, lai nodrošinātu, ka procedūras praksē ir rezultatīvas (t. i., attiecīgais izstrādājums, kura radītais neatbilstības risks nav nenozīmīgs, to rezultātā tiek identificēts un izslēgts). Laba prakse liecina, ka pārskatīšanas posmus un iznākumus ir vērts dokumentēt, lai pārskatīšanu varētu pierādīt.

9. **SALIKTI IZSTRĀDĀJUMI**

Attiecīgie tiesību aktu noteikumi:

ESAR 4. pants "Tirgus dalībnieku pienākumi", 9. pants "Informācijas prasības", 33. pants "Informācijas sistēma"

Tirgus dalībnieki un tirgotāji var darboties ar ESAR I pielikumā uzskaitītajiem attiecīgajiem izstrādājumiem, kas satur citus attiecīgos izstrādājumus vai attiecīgās pirmpreces vai ir daļēji izgatavoti no tiem. Praksē tos dažkārt dēvē par "saliktiem izstrādājumiem", lai gan šāds juridisks termins ESAR nav lietots.

ESAR noteic noteikumus par to, kā nodrošināt, ka attiecīgās pirmpreces un attiecīgie izstrādājumi, kurus attiecīgie izstrādājumi satur vai no kuriem attiecīgie izstrādājumi ir izgatavoti, tiek pareizi identificēti pienācīgajās pārbaudēs, ko tirgus dalībnieks veic, ievērojot 8. pantu. Tas vajadzīgs, lai nodrošinātu, ka visi attiecīgie izstrādājumi atbilst regulas prasībām.

Kad tirgus dalībnieki veic pienācīgas pārbaudes par attiecīgajiem izstrādājumiem, ko viņi laiž tirgū vai no tā eksportē, viņiem ir jāizpilda 9. pantā uzskaitītās informācijas prasības. Dažos gadījumos noteikt attiecīgajos izstrādājumos esošo attiecīgo pirmpreču sugu, izcelsmi un ģeolokāciju var būt sarežģīti. Teiktais īpaši attiecas uz tādiem rekonstituētiem izstrādājumiem kā papīrs, kokšķiedru plātnes un kokskaidu plātnes vai ļoti pārstrādātiem izstrādājumiem, piemēram, kakao saturošiem pārtikas produktiem. Tomēr, lai izstrādājumus varētu laist tirgū vai eksportēt, šī informācija ir nepieciešama. Plašākai uzziņai lūdzam skatīt šā norādījumu dokumenta II pielikumu.

Turklāt, kad Savienības tirgū tiek laisti vai no tā eksportēti attiecīgie izstrādājumi, kas satur citus attiecīgos izstrādājumus vai ir izgatavoti no citiem attiecīgajiem izstrādājumiem (uzskaitīti ESAR I pielikumā), kuru pienācīga pārbaude iepriekš nav veikta, tirgus dalībniekam jāveic minēto attiecīgā izstrādājuma daļu pienācīga pārbaude. Tas attiecas gan uz tiem tirgus dalībniekiem, kas ir MVU, gan uz tiem, kas nav MVU (4. panta 8. un 9. punkts).

Salikti izstrādājumi var saturēt vairākus attiecīgus izstrādājumus no dažādām pirmprecēm. Piemēram, šokolādes batoniņš [HS 1806] var saturēt produktus, kas iegūti no kakao (kakao pulveri [HS 1805] un kakao sviestu [HS 1804]) un eļļas palmām (palmu eļļu [HS 1511]). Šādos gadījumos tirgus dalībniekam, kas izstrādājumu laiž ES tirgū vai no tā eksportē, pienācīga pārbaude būs jāveic tikai par attiecīgajiem izstrādājumiem, kas minēti pie pirmpreces, kura ESAR I pielikumā iekļauta kā attiecīgā pirmprece. Piemēram, šokolādes batoniņu [HS1806] gadījumā attiecīgā pirmprece ir kakao. Tas nozīmē, ka pienācīgas pārbaudes pienākums un informācijas prasības aptver tikai tos attiecīgos izstrādājumus, kuri I pielikuma labajā slejā uzskaitīti pie attiecīgās pirmpreces, ko šokolādes batoniņš satur vai kas izmantota tā ražošanā; šajā gadījumā tie ir kakao pulveris un kakao sviests, kas norādīti pie pirmpreces kakao.

a) **Informācijas prasības**

Kad tirgus dalībnieki, veikdami pienācīgu pārbaudi atbilstīgi 8. pantam, savus attiecīgos izstrādājumus apraksta saskaņā ar 9. pantā noteiktajām informācijas prasībām, viņiem aprakstā jāiekļauj attiecīgās pirmpreces vai attiecīgie izstrādājumi, ko viņu attiecīgie izstrādājumi satur vai kas izmantoti to ražošanā.

Tas nozīmē, ka tirgus dalībniekiem ir jāvāc informācija par attiecīgās pirmpreces klātesību attiecīgajos izstrādājumos, ko viņi laiž tirgū vai eksportē. Šī informācija ietver tā zemesgabala ģeolokāciju, kurā attiecīgo izstrādājumu sastāvā esošā vai to ražošanā izmantotā attiecīgā pirmprece audzēta, kā arī papildu informāciju, kas prasīta 9. panta 1. punktā. Lai izpildītu 9. pantā noteiktās informācijas prasības norādīt attiecīgo izstrādājumu ģeolokāciju, tirgus dalībnieki iekļauj:

— visu to zemesgabalu ģeolokāciju, kuros ražota attiecīgā pirmprece, ko attiecīgie izstrādājumi satur vai kas izmantota to ražošanā, *un*

— ražošanas datumu vai laikposmu.

Ja attiecīgais izstrādājums satur vai tā ražošanā ir izmantota attiecīgā pirmprece, kas ražota dažādos zemesgabalos, jānorāda visu dažādo zemesgabalu ģeolokācija. Ja attiecīgie izstrādājumi sastāv no liellopiem vai ir no tiem izgatavoti, prasība norādīt ģeolokāciju saskaņā ar 2. panta 29. punktu attiecas uz visām telpām vai struktūrām, kas saistītas ar liellopu audzēšanu un ietver dzimšanas vietu, lauku saimniecības, kurās tie turēti līdz nokaušanas brīdim, un brīvās turēšanas apstākļu gadījumā – jebkuru vidi vai vietu, kur lauksaimniecības dzīvnieki uz laiku vai pastāvīgi turēti līdz nokaušanas brīdim.

Ja kādā no zemesgabaliem, kas identificēts saistībā ar kādu no attiecīgajiem izstrādājumiem, kurš ir attiecīgā saliktā izstrādājuma sastāvā, notiek atmežošana vai meža degradācija, minēto izstrādājumu nevar nedz laist vai darīt pieejamu tirgū, nedz eksportēt (9. panta 1. punkta d) apakšpunkts).

Turklāt, ja attiecīgie izstrādājumi satur koksni vai ir izgatavoti, izmantojot koksni, 9. pants prasa norādīt visu sugu vispārpieņemto nosaukumu un pilnu zinātnisko nosaukumu. Šis noteikums attiecas uz visiem attiecīgajiem izstrādājumiem, kas I pielikumā uzskaitīti pie pirmpreces "koksne". Dažos gadījumos, ja salikti izstrādājumi ir ļoti pārstrādāti, piemēram, kokskaidu plātnes, papīrs un iespiestas grāmatas, noteikt visas katrā attiecīgajā sastāvdaļā ietilpstošās sugas var būt sarežģīti. Tomēr ja izstrādājuma ražošanā izmantotās sugas, piemēram, koku sugas, variē, tirgus dalībniekam būs jāiesniedz saraksts ar visām koku sugām, kas varētu būt izmantotas koka izstrādājuma ražošanā. Sugas jānorāda saskaņā ar starptautiski atzītu kokmateriālu nomenklatūru (piem., 2003. gada 1. oktobra DIN EN 13556 "Eiropā izmantoto kokmateriālu nomenklatūra").

b) **Saliktu izstrādājumu pienācīga pārbaude: esošo pienācīgas pārbaudes paziņojumu izmantošana**

Tirgus dalībnieki, kas laiž tirgū vai eksportē saliktus izstrādājumus (piem., mēbeles, kas izgatavotas no citiem attiecīgiem koka izstrādājumiem), attiecīgā gadījumā var atsaukties uz jau esošiem pienācīgas pārbaudes paziņojumiem. Ja tirgus dalībnieki vai tirgotāji, kas nav MVU, iesniedz informāciju informācijas sistēmā (aprakstīta 33. pantā), saskaņā ar 4. panta 1. un 9. punktu viņi var atsaukties uz pienācīgas pārbaudes paziņojumiem, kas informācijas sistēmā jau ir iesniegti, bet tikai gadījumos, kad ir pārliecinājušies, ka par attiecīgajiem izstrādājumiem, kurus attiecīgie izstrādājumi satur vai no kuriem tie izgatavoti, ir pareizi veikta pienācīga pārbaude.

Lai ievadītu informāciju, kas saskaņā ar II pielikumu jāiekļauj pienācīgas pārbaudes paziņojumā, var izmantot jau esošajos pienācīgas pārbaudes paziņojumos norādītu informāciju. Piemēram, pienācīgas pārbaudes paziņojumā par attiecīgo izstrādājumu, ko satur attiecīgais izstrādājums, kuru tirgus dalībnieks vēlas laist tirgū vai eksportēt, var atrast ģeolokācijas informāciju un zinātniskos nosaukumus, un tie nebūs jānorāda atkārtoti, ja būs izdarīta atsauce uz augšupējā posmā veiktas pienācīgas pārbaudes paziņojumu. Atsauci informācijas sistēmā var izdarīt, jauna paziņojuma iesniegšanas laikā ievadot augšupējā posmā veiktas pienācīgas pārbaudes paziņojuma atsauces numuru un verifikācijas numuru. Tirgus dalībnieki un tirgotāji, kas iesniedz pienācīgas pārbaudes paziņojumus, varēs izlemt, vai ģeolokācijas informācija, ko satur informācijas sistēmā iesniegtie paziņojumi, būs redzama lejupējā posma tirgus dalībniekiem, kuri tai varēs piekļūt ar informācijas sistēmā atzīmēto pienācīgas pārbaudes paziņojumu palīdzību.

Informācijas sistēma ir izstrādāta un darbojas saskaņā ar piemērojamajiem datu aizsardzības noteikumiem. Turklāt sistēma ir aprīkota ar drošības pasākumiem, kas garantē informācijas sistēmā ietvertās informācijas integritāti un konfidencialitāti ([17]).

Saskaņā ar 4. panta 7. punktu tirgus dalībnieki, to vidū arī MVU, tiem tirgus dalībniekiem un tirgotājiem, kas darbojas lejup pa piegādes ķēdi, paziņo visu informāciju, kas vajadzīga, lai apliecinātu izstrādājuma atbilstību, arī pienācīgas pārbaudes paziņojumu atsauces numurus. Saskaņā ar 4. panta 8. punktu tirgus dalībniekiem, kas ir MVU, nav pienākuma veikt pienācīgu pārbaudi par attiecīgajiem izstrādājumiem, kurus attiecīgie izstrādājumi satur vai no kuriem tie izgatavoti, kuru pienācīga pārbaude jau ir veikta saskaņā ar 4. panta 1. punktu un par kuriem saskaņā ar 33. pantu jau ir iesniegts pienācīgas pārbaudes paziņojums. Tirgus dalībniekiem, kas ir MVU, pēc kompetentās iestādes pieprasījuma tai jādara zināms pienācīgas pārbaudes paziņojuma atsauces numurs. Saskaņā ar 4. panta 8. punktu tirgus dalībniekiem, kas ir MVU, **ir** jāveic pienācīga pārbaude un jāiesniedz pienācīgas pārbaudes paziņojums par tām attiecīgo izstrādājumu daļām, kuru pienācīga pārbaude vēl nav veikta vai par kurām pienācīgas pārbaudes paziņojums vēl nav iesniegts.

10. **SERTIFIKĀCIJU UN TREŠĀS PERSONAS VERIFIKĀCIJAS SHĒMU LOMA RISKA NOVĒRTĒŠANĀ UN RISKA MAZINĀŠANĀ**

Attiecīgie tiesību aktu noteikumi:

ESAR 52. apsvērums, 10. panta "Riska novērtējums" 2. punkta n) apakšpunkts

Sertifikācijas shēmas un trešās personas verificētas shēmas bieži izmanto, lai apmierinātu īpašas klientu prasības, kas izvirzītas attiecīgajām pirmprecēm un attiecīgajiem izstrādājumiem. Shēmās var būt iekļauts standarts, kas apraksta prakses, kuras īstenojamas sertificēto pirmpreču ražošanā, un aptver principus, kritērijus un rādītājus; prasības, kas noteic, kā pārbaudāma standarta ievērošana un piešķirami sertifikāti; atsevišķu pārraudzības ķēdes sertifikāciju, kuras uzdevums ir visā piegādes ķēdē nodrošināt pārliecību, ka izstrādājums satur tikai (vai dažos gadījumos noteiktu procentuālo daļu) sertificētu vai trešās personas verificētu materiālu, kas nāk no identificētiem un sertificētiem vai trešās personas verificētiem ražotājiem.

ESAR ir atzīts, ka 10. pantā paredzētajā riska novērtēšanā sertifikācijas shēmas un citas trešās personas verificētas shēmas var sniegt noderīgu informāciju par atbilstību regulai, sagādājot pierādījumus tam, ka izstrādājumi ir likumīgi un neatmežojoši. Jāņem vērā nosacījums, ka šai informācijai jāatbilst attiecīgajām 9. pantā noteiktajām prasībām, kā norādīts 10. panta 2. punkta n) apakšpunktā.

([17]) OV L, 2024/3084, 6.12.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2024/3084/oj.

Sertifikācijas un trešās personas verificētas shēmas darbina organizācija, kas nav iesaistīta attiecīgās pirmpreces ražošanā vai piegādes ķēdē. Turklāt dažas no šīm shēmām bieži tiek izmantotas, lai pārliecinātos par noteiktu standartu vai noteikumu ievērošanu, bet tās ne vienmēr sertificē pašu izstrādājumu.

Šis norādījumu dokuments domāts galvenokārt ieinteresētajām personām, kas apsver iespēju izmantot sertifikācijas shēmas vai trešās personas verificētas shēmas, ņemot vērā to potenciālo pievienoto vērtību, ko tās rada, sagādājot papildinošu informāciju, piemēram, par ģeolokācijas koordinātām, un sniedzot atbalstu riska novērtēšanā, ko tirgus dalībnieki veic kā daļu no pienācīgas pārbaudes procesa, kurā pārliecinās, vai attiecīgie izstrādājumi ir likumīgi un neatmežojoši. ESAR neuzliek par pienākumu nedz: 1) tirgus dalībniekiem šādas shēmas izmantot, nedz 2) ražotājiem tām pievienoties, nedz arī 3) ražotājvalstīm šādas shēmas izstrādāt. Trešās personas verifikācijas shēmu izmantošana nav juridiska prasība, bet gan brīvprātīgs tirgus dalībnieka lēmums. Ja tirgus dalībnieki nolemj šādas shēmas izmantot, šie norādījumi var palīdzēt viņiem novērtēt, kādā mērā šādas shēmas var būt noderīgas ESAR prasību izpildē.

Sertifikācijas shēmām un trešās personas verificētām shēmām var būt svarīga nozīme ilgtspējīgas lauksaimniecības un mežsaimniecības prakses un atbildīgas sagādes veicināšanā, piegādes ķēdes pārredzamības uzlabošanā un atbilstības sekmēšanā. Jāņem vērā, ka pašdeklarācijas shēmas, kas nebalstās uz trešās personas apliecinājuma procedūrām, šo norādījumu darbības jomā neietilpst un pēc būtības ir mazāk stabilas – neatkarības un objektivitātes trūkuma dēļ.

Šie norādījumi ir relevanti arī valstu kompetentajām iestādēm, jo uzsver šādu aspektu: lai gan 10. pantā paredzētajā riska novērtēšanas procedūrā šādas shēmas var izmantot, tās nevar aizstāt tirgus dalībnieka atbildību par pienācīgu pārbaudi, kas veicama saskaņā ar 8. pantu. Tas nozīmē, ka šādu shēmu izmantošana nenozīmē "zaļo gaismu", jo tirgus dalībniekam joprojām ir jāveic pienācīga pārbaude un no viņa tiek prasīta atbildība gadījumā, ja ESAR noteiktās pienācīgas pārbaudes prasības nav izpildītas.

Shēmu darbības joma, mērķi, struktūra un darbības metodes ir ļoti daudzveidīgas. Ir svarīgi nošķirt, vai shēmas paļaujas uz trešās personas apliecinājuma procedūru, un atkarībā no tā tās tiek iedalītas 1) sertifikācijas shēmās un trešās personas verificētās shēmās, no vienas puses, un 2) pašdeklarācijas shēmās, no otras puses. Pēdējās minētās shēmas šā norādījumu dokumenta darbības jomā neietilpst un pēc būtības ir mazāk stingras – neatkarības un objektivitātes trūkuma dēļ.

a) **Sertifikāciju un trešās personas verifikācijas shēmu loma**

Apsverot iespēju 10. pantā paredzētajā riska novērtēšanas procedūrā sertifikācijas shēmas vai trešās personas verificētas shēmas sagādātu informāciju izmantot par apstiprinošu pierādījumu tam, ka izstrādājums ir likumīgs un neatmežojošs, tirgus dalībiekam vispirms būtu jākonstatē, vai shēmas standarti ir saskanīgi ar attiecīgajiem ESAR noteikumiem. Šajā sakarā būtu jānorāda, ka trešās personas verifikācijas shēmas vai sertifikācijas shēmas tirgus dalībnieki var izmantot, lai pārliecinātos par atbilstību tikai dažām regulas prasībām.

Sertifikācijas un trešās personas verifikācijas shēmās parasti ir izvirzīta prasība, ka trešās personas organizācijām jāspēj novērtējumu veikšanai vajadzīgo kvalifikāciju pierādīt akreditācijas procesā, kurā noteikti standarti, kādiem jāatbilst revidentu prasmēm un sertifikācijas organizāciju izmantotajām sistēmām. Sertificētiem vai verificētiem izstrādājumiem parasti ir marķējums, kurā norādīts sertifikācijas vai verifikācijas organizācijas nosaukums un veids, kā arī revīzijas prasība. Shēma var arī prasīt, lai partneri šo informāciju iekļautu oficiālajos dokumentos, ko dod līdzi sūtījumam. Šīs organizācijas parasti spēj sniegt informāciju par sertifikācijas aptvērumu un to, kā tā veikta attiecīgo izstrādājumu ražotājvalstī, kā arī ziņas par to, kādā veidā un biežumā notikušas revīzijas uz vietas.

Sertifikācijas shēmas un trešās personas verifikācijas shēmas var novērtēt pēc trim galvenajiem elementiem: 1) "attiecīgie standarti", t. i., darbības prasības, darbības joma, procedūras, rīcībpolitikas attiecībā uz uzņēmumiem, kas šīm shēmām pievienojušies, 2) "shēmu nodrošinātā īstenošana", t. i., apmērs, kādā standarti tiek īstenoti, tai skaitā vajadzīgie pasākumi, kas ieviesti, lai garantētu atbilstību, arī ar revīziju palīdzību, un 3) shēmu "pārvaldības aspekti"/ticamības novērtējums, kas ietver, piemēram, pārredzamību, pārliecības gūšanas procesus, pārraudzīšanu utt. Tirgus dalībniekam šāda informācija būtu regulāri jānovērtē no jauna, īpaši ESAR prasību sakarā.

Attiecībā uz ESAR prasībām, ciktāl tās ir sertifikācijas shēmas vai trešās personas verifikācijas shēmas sagādātajai informācijai relevantas, tirgus dalībniekiem būtu rūpīgi jāpārbauda, piemēram, šādi sertifikācijas vai trešās personas verifikācijas shēmu aspekti, kas pieder pie 1) "attiecīgajiem standartiem":

— par attiecīgo pirmpreci vai izstrādājumu izdotā sertifikāta derīgums, autentiskums un iekļaušanās sertifikācijas vai trešās personas verifikācijas tvērumā;

— attiecīgo juridisko prasību iekļaušana un izpilde, piemēram, salāgošana ar ESAR 2. pantā doto jēdziena "neatmežojošs" definīciju un 3. pantā noteikto termiņu 2020. gada 31. decembris;

— neatbilstības riska novērtējums, kas pievēršas attiecīgā izstrādājuma likumībai un prasībām, ka tam jābūt neatmežojošam;

— attiecīgo izstrādājumu izsekojamība atpakaļ līdz zemesgabalam, arī izmantojot ģeolokāciju;

— iespēja, ka pārraudzības ķēdes modelī zināmas izcelsmes materiālam varētu tikt piejaukts nezināmas izcelsmes materiāls (saskaņā ar ESAR nav pieņemami) ([18]). Attiecīgais izstrādājums, kam veikta pārraudzības ķēdes sertifikācija, var saturēt arī no dažādiem avotiem iegūtus sertificētus un nesertificētus materiālus jauktā veidā, un tādā gadījumā jāiegūst informācija par to, vai ir veiktas nesertificētās frakcijas pārbaudes un vai minētās pārbaudes sniedz adekvātus pierādījumus par atbilstību ESAR prasībām. Tāpēc pienācīgas pārbaudes procedūra ir jāpabeidz attiecībā uz attiecīgo izstrādājumu kopumā;

— iespēja izmantot masas bilanci gadījumā, kad atbilstīgiem izstrādājumiem ir piejaukti nezināmas izcelsmes izstrādājumi (saskaņā ar ESAR nav pieņemami) ([19]);

— shēmas spēja sagādāt prasīto informāciju kopā ar pierādījumiem, kas ir "pietiekami pārliecinoši un pārbaudāmi", kā teikts 9. pantā.

Otrkārt, saistībā ar 2) "shēmu nodrošināto īstenošanu" tirgus dalībniekiem būtu jāapsver šādi aspekti:

— iespējas piekļūt informācijai par shēmas pārvaldību, ieinteresēto personu iesaisti shēmā un revīziju kopsavilkumiem;

— bez maksas un publiski piekļūstama datubāze ar datiem par sertifikācijas turētājiem, sertifikātu aptvērumu, derīgumu, sertifikācijas statusa apturēšanas vai izbeigšanas datumu un saistītajiem revīzijas ziņojumiem;

— pārredzamas periodiskas, gadījumizlases veida un neatkarīgas pārbaudes (arī revīzijas) par sertifikācijas shēmas vai trešās personas verifikācijas shēmas atbilstību pašas standartiem, noteikumiem un procedūrām;

— sertificēto materiālu daudzuma un izcelsmes kontrole visā piegādes ķēdē, arī, piemēram, anatomisku, ķīmisku vai DNS analīžu izmantošana, lai verificētu informāciju par izstrādājuma vai piegādes ķēdes izsekojamību;

— efektīvas kontroles, kurās verificē apjomus visā piegādes ķēdē ([20]);

([18]) Dažas shēmas ļauj izstrādājumu sertificēt, ja sertifikācijas standartam pilnībā atbilst attiecīgā izstrādājuma noteikta procentuālā daļa, kas parasti norādīta marķējumā. Šādos gadījumos ir svarīgi, lai tirgus dalībnieks iegūtu informāciju par to, vai ir veiktas nesertificētās frakcijas pārbaudes un vai tās sniedz adekvātus pierādījumus arī par nesertificētās frakcijas atbilstību ģeolokācijas un neatmežošanas prasībām.

([19]) Dažas shēmas pieļauj sertifikāciju, ja tiek izmantotas masas bilances pārraudzības ķēdes. Tomēr šādi jaukta sastāva izstrādājumi ESAR prasībām neatbilst. Saskaņā ar ESAR atļauti ir tikai tādi izstrādājumi, kas pilnībā atbilst iepriekš minētajiem elementiem, tātad jaukta sastāva izstrādājumi, kuru sertifikācijas pamatā ir noteiktas procentuālās daļas vai masas bilances pārraudzības ķēdes, nav pieļaujami.

([20]) Pārraudzības ķēdes sertifikāciju var izmantot, lai pierādītu, ka piegādes ķēdē nenonāk nezināmas izcelsmes vai neatļauta pirmprece. Tās pamatā parasti ir pasākumi, kas nodrošina, ka kritiski svarīgajos kontrolpunktos piegādes ķēdē tiek ielaistas tikai atļautas pirmpreces un izstrādājumi un ka izstrādājums ir izsekojams līdz tā iepriekšējam turētājam (kam arī jābūt pārraudzības ķēdes sertifikāta turētājam), nevis atpakaļ līdz izcelsmes vietai. Izstrādājums, kuram veikta pārraudzības ķēdes sertifikācija, var saturēt no dažādiem avotiem iegūtus sertificētus un citus atļautus materiālus jauktā veidā. Tirgus dalībniekam, kas izmanto pārraudzības ķēdes sertifikāciju, būtu jāpārliecinās, ka visi materiāli atbilst ESAR prasībām un ka kontroles ir pietiekamas, lai izslēgtu neatbilstīgu materiālu.

— līdzīgu zīmogu/apgalvojumu izmantošana, atsaucoties uz dažāda veida shēmām;

— pamatoti ziņojumi par iespējamiem trūkumiem vai problēmām attiecīgajā sertifikācijas shēmā vai trešās personas verificētā shēmā valstīs, kas ir attiecīgo pirmpreču vai izstrādājumu izcelsmes valstis;

— pamatoti ziņojumi par konkrētu ražotāju vai tirgotāju, kas izmanto attiecīgo sertifikācijas shēmu vai trešās personas verificēto shēmu.

Saistībā ar 3) "shēmu pārvaldību" tirgus dalībniekiem būtu jāņem vērā šādi elementi:

— iespējamie interešu konflikti;

— krāpšanas un korupcijas kontroles apmērs un konstatējumi;

— sertifikācijas shēmas vai trešās personas verifikācijas shēmas atbilstība starptautiskiem vai Eiropas standartiem (piem., attiecīgajiem ISO norādījumiem);

— sekas un sankcijas pārkāpumu gadījumā, kā arī korektīvas darbības, kas var būt sertifikācijas apturēšana līdz korektīvu pasākumu veikšanai, turklāt vērā jāņem arī izstrādājumu sertifikātu izdošanas atļaujas atsaukšanas un atjaunošanas procedūras ātrums;

— tas, vai shēmā iekļauti noteikumi par ieinteresēto personu iesaisti un tiek nodrošināta un veicināta arī sīksaimnieku dalība shēmā (attiecīgā gadījumā);

— informācija par to trešās personas organizāciju neatkarību, kuras akreditētas organizācijas statusā sniedz attiecīgos sertifikācijas vai verifikācijas pakalpojumus. Uz garantijām vai apliecinājumiem, ko sniegusi shēma, ar shēmu saistīti revidenti vai neatkarīgi revidenti, ko shēma piesaistījusi, lai tie veiktu pārliecības nodrošināšanas procedūras, nebūtu jāpaļaujas atsevišķi vai jāuzskata tie par neapstrīdamiem. Būtu jāņem vērā citu relevanto ieinteresēto personu, arī shēmas dalībnieku, arodbiedrību, darba ņēmēju un sīksaimnieku apvienību, pilsoniskās sabiedrības un nevalstisko organizāciju, neatkarīgu revīzijas un pārliecības nodrošināšanas organizāciju viedokļi, ja tie ir pieejami ar saprātīgiem līdzekļiem.

b) **Pamatinformācija**

Sertifikācijas shēmas un trešās personas verificētas shēmas atkarībā no to pārvaldības modeļa ir vai nu publiskas vai privātas, un tās var būt un var nebūt valdības kontrolē. Tās var būt obligātas vai brīvprātīgas atkarībā no tā, vai tās ir juridiski saistošas. Privātas shēmas tirgus dalībnieki izmanto brīvprātīgi, savukārt publiskās shēmas bieži (lai gan ne vienmēr) ir obligātas, un tās iedibina valstis, no kurām izstrādājumi tiek sagādāti. Gan publisko, gan privāto sertifikācijas shēmu un trešās personas verifikācijas shēmu mērķis ir ar sertifikācijas palīdzību atzīt labus vidiskos standartus, un tāpēc daudzas no tām ir būtiski veicinājušas lauksaimnieciskās ražošanas ilgtspēju visā pasaulē.

Tomēr pirms ESAR pieņemšanas veiktajā ietekmes novērtējumā, kas pamatojās uz citiem relevantiem pētījumiem, tika konstatētas arī vairākas ar šādām shēmām saistītas bažas, piemēram, par atšķirīgu pārredzamības līmeni un atšķirīgiem noteikumiem, procedūrām un kvalitātes nodrošināšanas sistēmām, kā arī saistībā ar monitoringu, informācijas atklāšanu un izpildes panākšanu. Gadu gaitā ir paustas bažas arī par pārraudzības ķēdes sistēmu efektivitāti, integritāti un neaizsargātību pret krāpšanu. Turklāt dažām privātām shēmām piemīt tāda nepilnība kā neatkarīgas revīzijas trūkums. Komisijas pasūtītā īpašā pētījumā par sertifikācijas un verifikācijas shēmām meža nozarē un attiecībā uz koksnes izstrādājumiem tika izdarīti līdzīgi konstatējumi, kas norādīja uz pārredzamības trūkumu un nepilnīgas vai pat maldinošas informācijas risku ([21]).

Obligātas publiskās verifikācijas shēmas ar saistošiem pasākumiem var paredzēt augstus standartus – gan aptvēruma, gan īstenošanas ziņā. Ir svarīgi, lai tās aptvertu visus ekonomikas dalībniekus valstī (gan laišanu tirgū, gan eksportu) un tādējādi novērstu apiešanas un izvairīšanās iespējas, kuru iemesls ir shēmas neaptvertu tirgus dalībnieku klātbūtne. Vēl tās var nodrošināt sīksaimnieku labāku integrāciju, sniedzot atbalstu, kas vajadzīgs, lai pārvarētu izmaksu problēmu, kura bieži vien tiek uzskatīta par būtisku, jo apjomradīti ietaupījumi ir iemesls, kura dēļ MVU ir grūtāk saņemt sertifikāciju salīdzinājumā ar lielākiem tirgus dalībniekiem un tirgotājiem.

([21]) Eiropas Komisija, ziņojums *Study on Certification and Verification Schemes in the Forest Sector and for Wood-based Products*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2021.

Attiecībā uz privāto un publisko shēmu uzticamību un relevantumu visiem to standartu piemērojamajiem elementiem vajadzētu būt saskanīgiem (proti, tāda paša vai augstāka līmeņa) ar ESAR, jo īpaši attiecībā uz jēdziena "neatmežojošs" definīciju, ģeolokācijas prasībām, pārredzamību un ražošanas likumību.

Šajā kontekstā ir svarīgi atzīmēt, ka ne visās shēmās ir iekļauti ar attiecīgās pirmpreces ražošanas likumību saistīti standarti un novērtējumi, un tāpēc var būt svarīgi pārbaudīt, kādas likumības prasības shēmas aptver, proti, kādus tiesību aktus tās aptver un kādus kritērijus vai rādītājus izmanto atbilstības novērtēšanā. Piemēram, definīcijas, kas ražotājvalstī ir uzskatāms par attiecīgo "tiesību aktu" vai par "likumīgu", vai rādītāji, kas jāņem vērā nelikumības riska novērtēšanā, dažādās shēmās var atšķirties.

Tāpat ikvienas relevantās shēmas īstenošanu, izpildi un uzticamību ietekmē iekšējā lēmumu pieņemšana un pārvaldība, arī tādu piegādes ķēdes dalībnieku tieša dalība, kuri tiecas iegūt un tur sertifikātus vai iegādājas un izmanto sertificētus izstrādājumus, lai apmierinātu klientu prasības.

Lai vēl vairāk atvieglotu tirdzniecību un veicinātu atbilstību ESAR, tiks izveidots prakšu repozitorijs, uz kuru ekonomikas dalībnieki varēs atsaukties, kad veiks pienācīgu pārbaudi, kas vajadzīga, lai izstrādājumus laistu un darītu pieejamus ES tirgū, un kompetentās iestādes varēs izmantot, kad veiks relevantās pārbaudes.

Lai ņemtu vērā vēl citus visdažādāko veidu sertifikācijas un trešās personas verifikācijas relevantos elementus, aicinām iepazīties ar Komisijas veikto ietekmes novērtējumu ([22]), ES paraugprakses vadlīnijām par brīvprātīgām lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu sertifikācijas shēmām ([23]) un konstatējumiem, kas izdarīti Komisijas pētījumā par sertifikācijas un verifikācijas shēmām meža nozarē un attiecībā uz koksnes izstrādājumiem ([24]).

11. **IZMANTOŠANA LAUKSAIMNIECĪBĀ**

1. **Ievads**

ESAR 3. panta a) punkts aizliedz laist un darīt pieejamas Savienības tirgū vai no tā eksportēt attiecīgās pirmpreces un attiecīgos izstrādājumus, ja tie nav neatmežojoši. 2. panta 13. punkta a) apakšpunktā teikts, ka "neatmežojošs" nozīmē, ka attiecīgie izstrādājumi satur, ir baroti vai izgatavoti, izmantojot attiecīgās pirmpreces, kas ir ražotas, izmantojot zemi, kurā pēc 2020. gada 31. decembra nav notikusi atmežošana ([25]). Saskaņā ar 2. panta 3. punktu "atmežošana" ir meža pārveidošana nolūkā to izmantot lauksaimniecībā neatkarīgi no tā, vai pārveidošana ir vai nav cilvēka izraisīta.

ESAR 36. apsvērumā teikts, ka Komisijai būtu jāizstrādā pamatnostādnes, kas domātas, lai precizētu jēdziena "izmantošana lauksaimniecībā" interpretāciju, jo īpaši attiecībā uz meža pārveidošanu par zemi, kura izmantošanai lauksaimniecībā nav paredzēta. Šādas pamatnostādnes minētas arī Regulas par dabas atjaunošanu ([26]) 31. apsvērumā.

Šīs nodaļas galvenie mērķi ir šādi:

— precizēt termina "mežs" definīciju, to, kā mērāmi tehniskie parametri, ko izmanto, lai saskaņā ar ESAR definētu terminu "mežs", proti, platība, koku vidējais augstums un vainagu projekcija, it īpaši gadījumos, kad koku aizņemtās platības robežojas ar lauksaimniecības platībām vai ar tām pārklājas (3. iedaļa);

— precizēt ESAR 2. panta 5. punktā minēto jēdzienu "atmatā atstāta lauksaimniecības zeme" un "lauksaimniecības plantācijas" nozīmi, jo īpaši nosacījumus, ar kādiem lauksaimniecības platības, kas ir aizlaistas atmatā vai atstātas papuvē, vai tiek izmantotas dažu veidu stādaudzētavām, 2. panta piemērošanas vajadzībām (neatkarīgi no zemes raksturlielumiem) aizvien uzskata par "izmantotām lauksaimniecībā", un tātad paskaidrot nosacījumus, kad mežu uzskata par pārveidotu par lauksaimniecības zemi (3. un 4. iedaļa);

([22]) Eiropas Komisija, SWD (2021) 326 final.
([23]) OV C 341, 16.12.2010., 5. lpp.
([24]) Eiropas Komisija, ziņojums *Study on Certification and Verification Schemes in the Forest Sector and for Wood-based Products*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2021.
([25]) Otrs termina "neatmežojošs" elements, kas dots 2. panta 13. punkta b) apakšpunktā, kurā teikts, ka attiecīgajiem izstrādājumiem, kas satur koksni vai ir izgatavoti, izmantojot koksni, jābūt iegūtiem, neizraisot meža degradāciju, šīs nodaļas darbības jomā neietilpst, jo tajā aplūkota tieši izmantošana lauksaimniecībā.
([26]) OV L, 2024/1991, 29.7.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj.

— sniegt norādījumus par apstākļiem, kādos, neraugoties uz koku segumu, kas konstatēts pēc 2020. gada 31. decembra (ESAR 2. panta 13. punktā noteiktais termiņš), platība būtu jāuzskata par "izmantotu lauksaimniecībā" (4. iedaļa);

— precizēt, kādās situācijās platība, kas atbilst termina "mežs" definīcijai, nebūtu jāuzskata par pārveidotu "izmantošanai lauksaimniecībā" domātā zemē, bet gan citā zemes izmantojumā, konkrēti:

  — citā zemes izmantojumā, kas paredzēts, lai nepieļautu, minimalizētu, mazinātu vai apvērstu invazīvu svešzemju sugu introdukcijas un izplatīšanās kaitīgo ietekmi uz biodaudzveidību, vai

  — daļēji dabiskās dzīvotnēs, kuras apsaimnieko ekstensīvi (piem., ar saudzējošu noganīšanu), kā prasīts saglabāšanas vai atjaunošanas plānā, ar kuru īsteno pienākumus, kas izriet no starptautiskām konvencijām par dabas un biodaudzveidības aizsardzību un atjaunošanu, vai

  — zemē, ko izmanto meža ugunsgrēku profilaksei vai atjaunīgās enerģijas izvēršanai (2. iedaļa un 4. iedaļas a) punkts);

— interpretēt ESAR lietoto jēdzienu "izmantošana lauksaimniecībā", ņemot vērā definīcijas, kas noteiktas piemērojamajos ES tiesību aktos, un skaidrojumus, par kuriem vienošanās panākta starptautiskā līmenī (4. iedaļa, 4. iedaļas c) un d) punkts);

— precizēt, kāda kombinēta un sinerģiska izmantošana iespējama platībās ar koku segumu, uz kurām attiecas ESAR definīcijas, piemēram, agromežsaimniecības, laukkopības-mežkopības, mežkopības-ganīblopkopības un laukkopības-mežkopības-ganīblopkopības sistēmas (4. iedaļas d) punkts);

— skaidrot, kā izpaužas dažādi zemes izmantojumi vienā un tajā pašā platībā un kā lietojamas kadastrālās kartes un zemes reģistri (5. iedaļa).

2. **Skaidrojums par meža pārveidošanu par zemi, ko nav paredzēts izmantot lauksaimniecībā**

Attiecīgie tiesību aktu noteikumi:

ESAR 36. apsvērums, 2. panta "Definīcijas" 3., 5. un 13. punkts, 3. panta "Aizliegums" a) punkts

Saskaņā ar ESAR 2. panta 3. punktu "atmežošana" ir meža pārveidošana nolūkā to izmantot lauksaimniecībā, un ar to būtu jāsaprot, ka zemes izmantojums no ESAR 2. panta 4. punktā definētā "meža" (detalizēti aplūkots 3. iedaļā) mainās uz ESAR 2. panta 5. punktā definēto "izmantošanu lauksaimniecībā" (detalizēti aplūkota 4. iedaļā, 4. iedaļas c) un d) punktā). Šajā kontekstā minētās pārveidošanas apmērs nav svarīgs, taču tad, ja atmežošana notikusi pēc 2020. gada 31. decembra, pirmprece, kas ietilpst regulas darbības jomā un ražota šādā zemē, šādas pārveidošanas sakarā kļūst par neatbilstīgu pirmpreci.

Platības klasificēšana par "atmežotu" balstās uz objektīvu kritēriju, proti, vai mežs ir pārveidots konkrētam izmantojumam un nolūkam, neatkarīgi no zemesgabala likumīgi reģistrētā izmantojuma un ģeogrāfiskajām robežām un jautājuma par to, kāds bijis atmežošanas cēlonis.

Meža pārveidošana par citiem zemes izmantojumiem, kas neietilpst jēdziena "izmantošana lauksaimniecībā" definīcijā, regulas piemērošanas vajadzībām nozīmē, ka šāda pārveidošana neietilpst arī "atmežošanas" definīcijā (detalizētu informāciju par "izmantošanu lauksaimniecībā" skatīt 4. iedaļā). Pie šādiem gadījumiem pieder meža pārveidošana par urbānās infrastruktūras teritorijām, piemēram, elektrolīnijām, ceļiem, pilsētām un apdzīvotām vietām, nelauksaimnieciskiem rūpnieciskiem objektiem vai atjaunīgās enerģijas izvēršanas objektiem.

Meža zemes pārveidošana ESAR dotajā "atmežošanas" definīcijā neietilpst arī tad, ja pārveidošanas un zemes tālākās izmantošanas primārais mērķis nav izmantošana lauksaimniecībā, bet gan, piemēram, atjaunīgās enerģijas izvēršana, rūpnieciska izmantošana, biodaudzveidības atjaunošana, meža ugunsgrēku profilakse, dzīvnieku labturība ekstrēmos klimatiskajos apstākļos vai invazīvu svešzemju sugu pārvaldība. Lauksaimnieciskas palīgdarbības drīkst veikt gadījumos, kad tas ir būtiski, lai atbalstītu primāro mērķi, kāds izvirzīts pārveidošanai un zemes izmantošanai pēc pārveidošanas (sk. 4. iedaļas a) punktu), vai kad lauksaimnieciskā darbība nemaina dominējošo izmantojumu, kas ir mežs (sk. 4. iedaļas b) punktu).

Par noteikumu izpildes panākšanu atbildīgas ir dalībvalstis. Piemērojot šos norādījumus atsevišķiem gadījumiem, dalībvalstīm būtu jāpārliecinās, ka katra gadījuma īpašie apstākļi tiek pienācīgi ņemti vērā, turklāt jāņem vērā arī attiecīgie Līguma noteikumi. Gadījumos, kad, ņemot vērā visus attiecīgos apstākļus, darbības uzskatāmas par nenozīmīgām, jāievēro proporcionalitātes princips.

3. **Termina "mežs" definīcija**

Attiecīgie tiesību aktu noteikumi: *ESAR 2. panta "Definīcijas" 4. punkts*

Saskaņā ar ESAR 2. panta 4. punktu platību uzskata par "mežu", ja tai piemīt šādas īpašības:

— zeme aizņem vairāk nekā 0,5 hektārus; tas nozīmē, ka koku aizņemtā platība, ko apraksta vainagu projekcijas perimetrs, sasniedz vai pārsniedz 0,5 hektārus;

— koku augstums ir lielāks par 5 metriem; tas nozīmē, ka koku galotne sniedzas vidēji 5 metru vai lielākā augstumā;

— vainagu projekcija ir lielāka par 10 %; tas nozīmē, ka kokaudzi veidojošo koku vainagu seguma attiecība pret kokaudzes aizņemto platību ir lielāka par 10 %;

— koki spēj šīs robežvērtības sasniegt *in situ*; tas attiecas uz platībām, kurās aug jauni koki, kas koku vainagu projekciju 10 % un augstumu 5 metri vēl nav sasnieguši, bet, visticamāk, sasniegs. It sevišķi tas attiecas uz platībām, kurās koku kādu laiku nav – pēc kailcirtes, kas ir daļa no meža apsaimniekošanas prakses, vai pēc dabas katastrofām, bet kuras paredzēts atjaunot;

— izņemot zemi, kas galvenokārt paredzēta lauksaimniecības vai pilsētu zemes izmantošanai; tas nozīmē, ka mežu nosaka gan koku klātesība, gan tas, ka nav cita dominējoša zemes izmantojuma (sk. zemāk un arī 4. iedaļu).

Parametru "aizņemtā zeme", "vidējais augstums" un "vainagu projekcija" robežvērtības kokiem jābūt sasniegušiem vai jāspēj in situ *sasniegt vienlaikus.*

ESAR kontekstā "**pilsētu zemes izmantošana**" būtu jāuzskata par dominējošu, piemēram, pilsētu parkos un dārzos, neatkarīgi no tā, vai meža definīcijā minētās robežvērtības ir sasniegtas. Vairāk informācijas par dominējošo "**izmantošanu lauksaimniecībā**" skatīt 4. iedaļā.

Ja definīcijā noteiktie parametri ir sasniegti, "meža" platībā ietilpst (ne tikai):

— mežu ieskautas vai ar mežu cieši savienotas platības, ko izmanto mežsaimniecībā, piem., meža ceļi, mineralizētās joslas un citas mazas atklātas platības, ja vien tās nav izveidotas individuālajā nekustamajā īpašumā,

— zeme, kura parasti vairāk nekā 10 gadus bijusi pamesta un kurā atjaunojušies koki, kas sasnieguši "meža" kritērijus (skatīt kopsakarā ar "atmatā atstātu zemi un zemi, kas uz laiku atstāta papuvē" 4. iedaļā);

— mangroves plūdmaiņu zonās neatkarīgi no tā, vai šī platība ir klasificēta pie sauszemes teritorijām vai ne;

— stādaudzētavas, kuras atrodas meža teritorijā un kurās kokus audzē meža īpašnieku pašu vajadzībām;

— platības, kas atrodas ārpus likumā noteiktās meža zemes, bet atbilst termina "mežs" definīcijas kritērijiem.

Termina "mežs" definīcija neaptver kokaudzes lauksaimnieciskās ražošanas sistēmās. Tālāku informāciju skatīt 4. iedaļas c) un d) punktā.

4. **Termina “izmantošana lauksaimniecībā” definīcija un izņēmumi**

Attiecīgie tiesību aktu noteikumi: *ESAR 2. panta “Definīcijas” 5. punkts*

Saskaņā ar ESAR 2. panta 5. punktu platību uzskata par “izmantotu lauksaimniecībā”, ja zeme tiek izmantota lauksaimniecības nolūkā.

a) **Lauksaimniecības nolūka skaidrojums**

Saskaņā ar 2. panta 5. punktu zemi lauksaimniecības nolūkā (cita starpā) izmanto šādos gadījumos:

— lauksaimniecības plantācijas, kas definētas ESAR 2. panta 6. punktā. Sīkākus norādījumus par “lauksaimniecības plantācijām” skatīt 4. iedaļas c) punktā;

— atmatā atstātas lauksaimniecības platības. Lauksaimniecības platības, kas atstātas atmatā, būtu jāskata kopsakarā ar “zemi, kas uz laiku atstāta papuvē”, kā aprakstīts tālāk šajā iedaļā;

— “**lauksaimniecības dzīvnieku audzēšana**”. Šeit ietilpst īslaicīgu vai pastāvīgu ganību platības un lauku saimniecību ēkas, ko izmanto dzīvnieku audzēšanai un izmitināšanai.

Jāatzīmē, ka kategorijas “lauksaimniecības plantācijas”, “atmatā atstāta lauksaimniecības platība” un platība, ko izmanto “lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanai”, ir neizsmeļošs saraksts ar piemēriem, ko nozīmē “izmantošana lauksaimniecībā”.

Šajā regulā ar lauksaimniecībā izmantotu zemi būtu jāsaprot šādas zemes izmantojuma kategorijas:

— zeme, ko aizņem īslaicīgas kultūras, t. i., visa zeme, ko aizņem kultūraugi, kuru augšanas cikls parasti ir īsāks par vienu gadu, arī zeme, ko īslaicīgi aizņem daudzgadīgi kultūraugi;

— zeme, ko aizņem īslaicīgas pļavas un ganības, t. i., zeme, kurā lopbarības zālaugu kultūras vai pļaušanai vai noganīšanai domātas stiebrzāles audzē mazāk nekā piecus gadus pēc kārtas;

— atmatā atstāta zeme vai zeme, kas uz laiku atstāta papuvē, t. i., lauksaimniecības zeme, kas pirms atkārtotas apstrādāšanas, noganīšanas vai izmantošanas citām lauksaimnieciskām darbībām tiek ilgstoši atpūtināta. Tā var ietilpt lauku saimniecību augsekas sistēmā vai izveidoties leģitīmu iemeslu dēļ vai tādu ārkārtas apstākļu dēļ kā plūdu postījumi, ūdens trūkums, ielaidresursu nepieejamība, arī ekonomiski, sociāli (slimība, pēctecības problēmas) vai juridiski iemesli (tiesvedība u. c.). NB! Atmatā aizlaista vai papuvē atstāta zeme par “lauksaimniecībā izmantotu” zemi parasti tiek uzskatīta vēl [desmit] gadus. Tomēr platību par “izmantotu lauksaimniecībā” var uzskatīt arī ilgāk, ja tiek pierādīts, ka lauksaimnieciskās darbības nebija iespējams atsākt kāda no iepriekš minētajiem iemesliem dēļ. Norādītajam iemeslam jābūt spēkā visā periodā, kurā zeme bijusi aizlaista atmatā vai uz laiku atstāta papuvē. Ja šādi pierādījumi tiek sniegti, zeme būtu jāturpina uzskatīt par nepārtraukti izmantotu lauksaimniecībā, izņemot gadījumus, kad ar valsts tiesību aktu tā oficiāli noteikta par mežu.

— Zeme, ko aizņem ilggadīgie stādījumi, t. i., zeme, kurā audzē ilggadīgas kultūras, kas daudzus gadus, parasti piecus gadus vai vairāk, nav jāstāda atkārtoti. Zeme, ko aizņem ilggadīgie stādījumi, ietver arī zemi, ko izmanto ilggadīgo kultūru audzēšanai segtās platībās, kas aprakstīta 4. iedaļas b) punktā.

— Zeme, ko aizņem pastāvīgās pļavas un ganības, t. i., zeme, ko vairāk nekā piecus gadus pēc kārtas izmanto dzīvnieku ganīšanai vai kultivētu vai dabisku lopbarības kultūru audzēšanai.

— Zeme zem lauku saimniecību ēkām un pagalmiem, t. i., platības, ko aizņem saimniecības ēkas (angāri, šķūņi, pagrabi, silosi), lopkopības ēkas un konstrukcijas (zirgu staļļi, govju kūtis, aitu aploki, mājputnu aploki) un pagalmi.

— Ja var pietiekami pārliecinoši pierādīt, ka i) zemesgabals pirms 2020. gada 31. decembra tika "izmantots lauksaimniecībā", kā aprakstīts iepriekš, un ii) ja ražotājs ir nolēmis iestādīt īscirtmeta atvasāju vai uzņemties saistības uz laiku apmežot zemi pirms minētā datuma vai pēc minētā datuma, un attiecīgā zeme neietilpst meža apsaimniekošanas plāna darbības jomā vai tāda tiesību akta darbības jomā, kas paredz meža apsaimniekošanu vai meža aizsardzību minētajā zemes gabalā, ESAR piemērošanas vajadzībām tiek uzskatīts, ka šāds zemes gabals joprojām tiek izmantots lauksaimniecībā, un ražotājs minētajā zemesgabalā var turpināt lauksaimniecisko darbību.

— Iepriekš minētās lauksaimniecības zemes izmantojuma kategorijas var aptvert arī platības, ko aizņem ainavas elementi, kurus uzturēt rosina biodaudzveidības vai vides apsvērumu dēļ.

Atjaunošana, invazīvu sugu pārvaldība, meža ugunsgrēku profilakse, dzīvnieku labturība, atjaunīgās enerģijas izvēršana

Zeme, kas pārveidota vienam vai vairākiem no turpmāk uzskaitītajiem primārajiem mērķiem, par pārveidotu izmantošanai lauksaimniecībā **nav** jāuzskata, ja pārveidošana veikta, lai:

— nepieļautu, minimalizētu, mazinātu vai apvērstu invazīvas svešzemju sugas introdukcijas un izplatīšanās kaitīgo ietekmi uz biodaudzveidību, ja pārveidošana aprobežojas tikai ar to, kas ir absolūti nepieciešams, un ja to pamato profilakses plāni, pārvaldības plāni vai oficiālas pilnvaras, vai

— novērstu vai minimalizētu un vājinātu meža ugunsgrēku risku, ja pārveidošana aprobežojas tikai ar to, kas ir absolūti nepieciešams, un ja to pamato ugunsgrēku profilakses plāni, meža apsaimniekošanas plāni vai oficiālas pilnvaras, vai

— nodrošinātu atbilstību tiesību aktiem par dzīvnieku labturību, ja labturības nodrošināšanai ir nepieciešama dzīvnieku izmitināšanai domātu (pastāvīgu un pagaidu) konstrukciju uzstādīšana, kas aprobežojas ar minimālo būvniecībai vajadzīgo platību, un ja šī darbība neietekmē apkārtējo platību klasificēšanu par mežu, vai

— nodrošinātu biodaudzveidības ziņā augstvērtīgu ekosistēmu (piemēram, noteiktu tipu virsāju, mitrāju vai zālāju) atjaunošanu un tai sekojošu saudzējošu apsaimniekošanu, ja tas prasīts saglabāšanas vai atjaunošanas plānā (piem., aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanas plānā vai nacionālā vai reģionālā dabas atjaunošanas plānā), ar ko īsteno pienākumus, kuri izriet no globāliem daudzpusējiem nolīgumiem par dabas un biodaudzveidības aizsardzību un atjaunošanu, piemēram, no Biodaudzveidības konvencijas un Kuņminas–Monreālas globālā biodaudzveidības satvara, vai

— izvērstu atjaunīgās enerģijas ražošanu (piem., ierīkojot vējparkus, uzstādot fotoelementus).

Tomēr gadījumos, kad tas ir būtiski, lai atbalstītu primāro mērķi, kāds izvirzīts pārveidošanai un zemes izmantošanai pēc pārveidošanas, drīkst veikt lauksaimnieciskas palīgdarbības.

b) **Dominējošā zemes izmantojuma skaidrojums**

Saskaņā ar 2. panta 4. punktu gadījumā, ja dominējošais zemes izmantojums ir lauksaimniecība, zeme neietilpst termina "mežs" definīcijā.

ESAR kontekstā saistībā ar izņēmumiem, kas minēti 2. panta 4. punktā dotajā termina "mežs" definīcijā, "**izmantošana lauksaimniecībā**" par dominējošu būtu jāuzskata šādos gadījumos (saraksts nav izsmeļošs):

— sezonālas (piem., vasaras ganību) vai īslaicīgas mežkopības-ganīblopkopības sistēmas, kurās ganīšana notiek kokiem klātās platībās, kas neietilpst pirmatnējo mežu kategorijā (piem., daļēji dabiskās ganībās vai dabiskās ganībās ar mainīgu koku segumu);

— ja mežkopības-ganīblopkopības vai laukkopības-mežkopības prakse klimatisko apstākļu dēļ (piem., platību uz laiku klāj sniega sega) iespējama tikai noteiktā gada periodā, to var uzskatīt par dominējošo izmantojumu;

— ja platībā (piem., ganībās), ko galvenokārt izmanto lauksaimniecībā, dažādiem vides vai biodaudzveidības mērķiem ir izveidotas aizsargājošas koku grupas, pat ja termina "mežs" definīcijā dotās robežvērtības šajā platībā ir sasniegtas.

Šie gadījumi nav uzskatāmi par lauksaimnieciskām palīgdarbībām, ko pārveidošanas kontekstā veic atjaunošanas vai invazīvas svešzemju sugas pārvaldības nolūkā un kas kategorijā "izmantošana lauksaimniecībā" neietilpst (sk. iepriekš).

Turpretim ESAR piemērošanas kontekstā "**izmantošana lauksaimniecībā**" par **dominējošu nav** jāuzskata, piemēram, attiecībā uz blakusproduktu (piem., kafijas) mazapjoma ražošanu un sporādisku ekstensīvu vai nelielā apjomā notiekošu ganīšanu mežos, kamēr vien ražošanai un saistītajām darbībām nav kaitīgas ietekmes uz meža dzīvotni.

c) **Termina "lauksaimniecības plantācija" definīcija**

Attiecīgie tiesību aktu noteikumi:

ESAR 2. panta "Definīcijas" 6. punkts

"Lauksaimniecības plantācijas" ir iekļautas termina "izmantošana lauksaimniecībā" definīcijā, kas dota ESAR 2. panta 5. punktā.

ESAR 2. panta 6. punktā dotā termina "lauksaimniecības plantācija" definīcijā, pirmkārt, minēta "zeme ar koku audzēm lauksaimnieciskās ražošanas sistēmās, piemēram, augļu koku plantācijas, eļļas palmu plantācijas, olīvu dārzi", kas atsaucas uz augkopībai, arī ilggadīgiem stādījumiem, atvēlēto zemi, kura aprakstīta 4. iedaļā.

Otrkārt, definīcijā minētas "agromežsaimniecības sistēmas, kur kultūraugus audzē zem koku vainagu klāja", kas izskaidrotas 4. iedaļas d) punktā un jālasa kopsakarā ar izņēmumu, kad dominējošais zemes izmantojums nemainās. ESAR 2. panta 6. punktā tālāk precizēts, ka jēdziens "lauksaimniecības plantācijas" ietver visas attiecīgo pirmpreču, izņemot koksnes, ražošanai domātās plantācijas, tātad šīs plantācijas ietilpst termina "izmantošana lauksaimniecībā" definīcijā.

Visbeidzot, ESAR 2. panta 6. punktā teikts, ka lauksaimniecības plantācijas no jēdziena "mežs" definīcijas ir izslēgtas. Tas nozīmē, ka platības, kas atbilst lauksaimniecības plantācijas kritērijiem, meža definīcijā neietilpst pat tad, ja tajās aug tādi koki kā Brazīlijas hevejas vai eļļas palmas.

d) **Termina "agromežsaimniecības sistēma" skaidrojums**

Attiecīgie tiesību aktu noteikumi:

ESAR 37. apsvērums un 2. panta "Definīcijas" 6. punkts

Saskaņā ar *FAO* dokumentiem ([27]) "agromežsaimniecība" ir kopīgs nosaukums, kas apzīmē zemes izmantošanas sistēmas un tehnoloģijas, kurās daudzgadīgus kokaugus (kokus, krūmus, palmas, bambusus utt.) ar nolūku audzē tajā pašā zemes apsaimniekošanas vienībā, kur audzē lauksaimniecības kultūras un/vai dzīvniekus, jebkādā telpiskā izkārtojumā vai laika secībā. Starp dažādajiem agromežsaimniecības sistēmu komponentiem pastāv gan ekoloģiska, gan ekonomiska mijiedarbība. Ir divas agromežsaimniecības pamatsistēmas: vienlaicīgā un secīgā. Vienlaicīgās sistēmās koki un kultūraugi vai dzīvnieki aug kopā vienā un tajā pašā zemes gabalā, savukārt secīgās sistēmās kultūraugi un koki lielāko daļu vienas un tās pašas platības aizņem pamīšus, tādējādi mazinot konkurenci.

Agromežsaimniecība var nozīmēt arī konkrētas mežsaimniecības prakses, kas papildina lauksaimnieciskās darbības, piemēram, uzlabo augsnes auglību, mazina augsnes eroziju, uzlabo sateces baseina apsaimniekošanu vai sagādā ēnu un barību lauksaimniecības dzīvniekiem ([28]).

37. apsvērumā atgādināts, ka saskaņā ar *FAO* definīcijām agromežsaimniecības sistēmas būtu jāuzskata nevis par mežiem, bet gan par izmantošanu lauksaimniecībā, un ka tās aptver dažādas situācijas, kad kultūraugi tiek audzēti zem koku vainagu klāja, kā arī laukkopības-mežkopības, mežkopības-ganīblopkopības un laukkopības-mežkopības-ganīblopkopības sistēmas.

([27]) FAO 2003. *Multilingual Thesaurus on Land Tenure. Chapter 7. Land in an agricultural, pastoral and forestry context.*
([28]) *FAO World Programme For The Census Of Agriculture 2020*, 1. sēj., 123. lpp., 8.13.12. un 8.13.13. punkts.

Tā kā zeme, kas galvenokārt paredzēta "izmantošanai lauksaimniecībā", no ESAR 2. panta 4. punktā dotās "meža" definīcijas ir izslēgta, var secināt, ka zemi, ko galvenokārt aizņem 37. apsvērumā norādītajiem mērķiem ierīkotas agromežsaimniecības sistēmas, nevar uzskatīt par "mežu". Šādā gadījumā regulas piemērošanas vajadzībām šī zeme jāuzskata par zemi, ko izmanto lauksaimniecībā. Par lauksaimnieciskām palīgdarbībām, arī agromežsaimniecības darbībām, ko veic atjaunošanas kontekstā, lasāms 2. iedaļā.

5. **Skaidrojums par zemes izmantojumu gadījumā, ja vienā un tajā pašā platībā ir vairāki zemes izmantojumi, un par zemes reģistru un kadastrālo karšu izmantošanu**

Ja zemesgabalā ir gan platība, kas atbilst "meža" definīcijai, gan platība, ko izmanto lauksaimniecībā, abas minētās platības ir jāaplūko atsevišķi. Platība, kas atbilst "meža" definīcijas kritērijiem, ietilpst regulas darbības jomā, turpretim platība, kas atbilst jēdziena "izmantošana lauksaimniecībā" kritērijiem, zemes pārveidošanas aspektā regulas darbības jomā neietilpst.

Tam, vai lauksaimniecībā izmantotā zemesgabala daļa ir lielāka nekā zemesgabala daļa, kas saskaņā ar definīciju tiek uzskatīta par mežu, nav nozīmes. Piemēram, ja 10 hektārus lielā īpašumā ir 2 hektāri, ko, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, var uzskatīt par meža platību, bet 8 hektārus izmanto lauksaimniecībā, tad šie 2 hektāri meža tiek klasificēti kā mežs, neraugoties uz to, ka tie veido tikai 20 % no īpašuma kopplatības.

Kad novērtē, vai konkrētais zemesgabals ir mežs, noteicošajiem vajadzētu būt faktiskajiem meža parametriem, nevis apzīmējumam zemes reģistros un kadastrālajās kartēs. Tomēr zemes reģistri un kadastrālās kartes var papildināt satelītdatus gadījumos, kad jāpierāda, ka zeme iepriekš izmantota lauksaimniecībā. Turklāt meža apsaimniekošanas plānus un oficiālo meža platību reģistrus var izmantot, lai noteiktu, vai platība ir mežs, kurā patlaban nav koku seguma, īpaši tad, ja platībā koku kādu laiku nav – meža apsaimniekošanas prakses vai dabas katastrofas dēļ vai tāpēc, ka tie ir pirmie gadi pēc apmežošanas. Komisijas uzturētais ES novērošanas centrs ([29]) ir rīks, ko visas ieinteresētās personas bez maksas var izmantot, lai noteiktu 2020. gada pasaules meža segumu. Tomēr novērošanas centrs nav ekskluzīvs, nav obligāts, un tam nav juridiskas vērtības. Publiskā un privātā sektora ieinteresētās personas var izmantot visas kartes, ko tās uzskata par pienācīgas pārbaudes vai citu pārbaužu mērķim piemērotām.

([29]) https://forest-observatory.ec.europa.eu/forest/gfc2020.

I PIELIKUMS

KĀ TERMINU "LAIST TIRGŪ", "DARĪT PIEEJAMU TIRGŪ" UN "EKSPORTS" INTERPETĀCIJA DARBOJAS PRAKSĒ

Tālāk aprakstītajos scenārijos ir izklāstītas situācijas, kurās fizisku vai juridisku personu saskaņā ar ESAR uzskata par tirgus dalībnieku.

(Ja vien nav norādīts citādi, visos tālāk aprakstītajos scenārijos tirgus dalībnieki ir atbildīgi par attiecīgo izstrādājumu / pirmpreču pienācīgas pārbaudes veikšanu un pienācīgas pārbaudes paziņojuma (PPP) iesniegšanu ESAR informācijas sistēmā vai par 6. pantā minētā pilnvarotā pārstāvja norīkošanu iesniegt PPP viņu vārdā)

(Saskaņā ar 4. panta 3. punktu pienācīgas pārbaudes paziņojuma (PPP) iesniegšana nozīmē, ka tirgus dalībnieks vai tāds tirgotājs, kas nav MVU, ir izpildījis piemērojamajos ESAR noteikumos paredzētos pienākumus un uzņemas atbildību par secinājumu, ka izstrādājumi ir neatmežojoši un ir ražoti saskaņā ar attiecīgajiem ražotājvalsts tiesību aktiem, kā prasīts 3. pantā)

1. scenārijs. Izstrādājumu pārstrāde

ES iedibināts ražotājs A (tirgus dalībnieks, kas nav MVU) ir uzņēmums, kas trešā valstī iepērk palmu eļļu [HS 1511] un importē to ES, kur tas palmu eļļu izmanto, lai ražotu rūpnieciskos alifātiskos spirtus [HS 3823 70]. Pēc tam tas rūpnieciskos alifātiskos spirtus pārdod ražotājam B citā ES dalībvalstī.

— Ražotājs A tirgus dalībnieks ir tad, kad tas palmu eļļu importē ES (deklarē muitas procedūrai "laišana brīvā apgrozībā"), jo palmu eļļa ir attiecīgais izstrādājums, ko aptver ESAR I pielikums. Tas nozīmē, ka ražotājam A ir jāveic palmu eļļas pienācīga pārbaude, informācijas sistēmā jāiesniedz pienācīgas pārbaudes paziņojums (PPP) un tā atsauces numurs jāiekļauj muitas deklarācijā par laišanu brīvā apgrozībā.

— Ražotājs A tirgus dalībnieks ir arī tad, kad tas laiž tirgū rūpnieciskos alifātiskos spirtus, jo rūpnieciskie alifātiskie spirti ir attiecīgie izstrādājumi, kurus aptver ESAR I pielikums. Tas nozīmē, ka ražotājam A par rūpnieciskajiem alifātiskajiem spirtiem pirms to laišanas tirgū ir jāiesniedz atsevišķs PPP, kurā viņš saskaņā ar 4. panta 9. punktu var norādīt sava iepriekšējā PPP atsauces numuru.

2. scenārijs. Iepakojuma materiāli

2.a scenārijs

ES iedibināts ražotājs C (tirgus dalībnieks, kas ir MVU) no trešā valstī iedibināta ražotāja B importē krītotu kraftpapīru [HS 4810], ko izmanto, lai iepakotu citus izstrādājumus, ko pēc tam pārdod Savienības tirgū.

— Ražotājs C tirgus dalībnieks ir tad, kad tas kraftpapīru importē ES (deklarē muitas procedūrai "laišana brīvā apgrozībā"), jo kraftpapīrs ir attiecīgais izstrādājums, kuru aptver ESAR I pielikums. Lai gan kraftpapīrs tiks izmantots par iepakojumu, tas tiek importēts kā patstāvīgs izstrādājums (*salīdzināt ar 2.b scenāriju*), tātad tā pienācīga pārbaude ir jāveic. Ražotājam C ir informācijas sistēmā jāiesniedz PPP un tā atsauces numurs jāiekļauj muitas deklarācijā par laišanu brīvā apgrozībā.

— Pienākuma veikt kraftpapīra pienācīgu pārbaudi vai par to iesniegt PPP ražotājam C nav tad, ja kraftpapīru pēc tam izmanto citu izstrādājumu iepakošanai, proti, to pārdod nevis kā patstāvīgu izstrādājumu, bet gan kā iepakojuma materiālu (ko parasti izmanto šādu preču iepakošanai, bet kas izstrādājumam nepiešķir pamatīpašības), un tāpēc ESAR uz to kā uz attiecīgu izstrādājumu neattiecas.

2.b scenārijs

ES iedibināts uzņēmums D (tirgus dalībnieks, kas ir MVU) no trešās valsts importē koka ietvarus [HS 4414], ko pārdod ES iedibinātam mazumtirgotājam E. Ietvari ir kartona iepakojumā.

— Uzņēmums D tirgus dalībnieks ir tad, kad tas koka ietvarus importē ES (t. i., deklarē muitas procedūrai "laišana brīvā apgrozībā"), jo koka ietvari ir attiecīgais izstrādājums, kuru aptver ESAR I pielikums. Tas nozīmē, ka uzņēmumam D ir jāveic koka ietvaru pienācīga pārbaude, informācijas sistēmā jāiesniedz PPP un tā atsauces numurs jāiekļauj muitas deklarācijā par laišanu brīvā apgrozībā.

— Uzņēmumam D nav pienākuma veikt kartona iepakojuma pienācīgu pārbaudi vai par to iesniegt PPP, jo tas netika importēts kā patstāvīgs izstrādājums, bet gan kā iepakojuma materiāls (ko parasti izmanto šādu preču iepakošanai, bet kas izstrādājumam nepiešķir pamatīpašības), un tāpēc tas nav attiecīgais izstrādājums ESAR nozīmē.

3. scenārijs. Īpašumtiesību nodošana

3.a scenārijs

ES iedibināts ražotājs F (tirgus dalībnieks, kas nav MVU) pērk liellopu jēlādas [HS ex 4101] no piegādātāja H, kas ir iedibināts ārpus ES. Saskaņā ar līgumu īpašumtiesības ražotājam F tiek nodotas nekavējoties, kamēr ādas vēl atrodas ārpus ES, un ES tās importē ražotājs F. Pēc importēšanas ES ražotājs F jēlādas pārstrādā miecētās ādās [HS ex 4104] un pārdod tās ES iedibinātam mazumtirgotājam I, kas nav MVU (tirgotājs).

— Ražotājs F tirgus dalībnieks ir tad, kad tas liellopu jēlādas importē ES (deklarē muitas procedūrai "laišana brīvā apgrozībā"), jo liellopu jēlādas ir attiecīgais izstrādājums, kuru aptver ESAR I pielikums. Tas nozīmē, ka ražotājam F ir jāveic liellopu jēlādu pienācīga pārbaude, informācijas sistēmā jāiesniedz PPP un tā atsauces numurs jāiekļauj muitas deklarācijā par laišanu brīvā apgrozībā. Kad ražotājs F veic jēlādu pienācīgu pārbaudi, tam jāiekļauj ģeolokācijas informācija par visām novietnēm, kurās liellopi audzēti (saskaņā ar 9. panta 1. punkta d) apakšpunktu). Saskaņā ar 39. apsvērumu ražotājs F nosaka, vai minēto ādu ražošanā izmantotie liellopi ir baroti ar citu attiecīgu izstrādājumu, un – ja tas tā ir – veic arī pienācīgo pārbaudi, kas prasīta attiecībā uz dzīvnieku barību.

— Ražotājs F tirgus dalībnieks ir arī tad, kad tas laiž tirgū miecētās ādas, jo miecētas ādas ir attiecīgie izstrādājumi, kurus aptver ESAR I pielikums. Tas nozīmē, ka ražotājam F ir jāiesniedz atsevišķs PPP, pirms viņš miecētās ādas pārdod tirgotājam I. Ražotājs F var atsaukties uz esošo PPP, kas attiecas uz jēlādām, kuras tas iepriekš laidis tirgū pēc importēšanas ES.

— Tā kā tirgotājs I ir *tirgotājs, kas nav MVU*, viņam ir tādi paši pienācīgas pārbaudes pienākumi kā tirgus dalībniekam. Kad tirgotājs I ir pārliecinājies, ka liellopu jēlādu pienācīga pārbaude ir veikta, viņam par miecētajām ādām, kas nopirktas no ražotāja F, ir jāiesniedz atsevišķs PPP, pirms miecētās ādas tiek pārdotas patērētājiem vai citiem dalībniekiem, kas darbojas lejup pa piegādes ķēdi (t. i., pirms tās *tiek darītas pieejamas* Savienības tirgū). Saskaņā ar 4. panta 9. punktu tirgotājs I savā PPP var atsaukties uz esošo PPP, ko par miecētajām ādām iesniedzis ražotājs F.

(Šajā scenārijā trešās valsts persona īpašumtiesības ES personai nodod, pirms izstrādājums tiek fiziski ievests ES)

3.b scenārijs

ES iedibināts ražotājs F (tirgus dalībnieks, kas nav MVU) tiešsaistē pērk miecētas liellopu ādas [HS ex 4104] no piegādātāja H, kas ir iedibināts ārpus ES. Saskaņā ar līgumu īpašumtiesības ražotājam F tiek nodotas tikai tad, kad ādas ir piegādātas tā rūpnīcā, kas atrodas ES. Pārvadājumu aģents G piegādātāja H vārdā importē ādas ES un piegādā tās ražotāja F rūpnīcā.

— Piegādātājs H tirgus dalībnieks ir tad, kad tas miecētās liellopu ādas importē ES (t. i., deklarē muitas procedūrai "laišana brīvā apgrozībā"), jo ādas ir attiecīgais izstrādājums, kuru aptver ESAR I pielikums. Tas nozīmē, ka piegādātājam H jāveic liellopu jēlādu pienācīga pārbaude, informācijas sistēmā jāiesniedz PPP un tā atsauces numurs jāiekļauj muitas deklarācijā par laišanu brīvā apgrozībā [vai saskaņā ar 6. panta 1. punktu jāpilnvaro pārvadājumu aģents G pilnvarotā pārstāvja statusā iesniegt PPP]. Kad piegādātājs H veic ādu pienācīgu pārbaudi, tam jāiekļauj ģeolokācijas informācija par visām novietnēm, kurās liellopi audzēti (saskaņā ar 9. panta 1. punkta d) apakšpunktu). Saskaņā ar 39. apsvērumu piegādātājs H nosaka, vai minēto ādu ražošanā izmantotie liellopi ir baroti ar citu attiecīgu izstrādājumu, un – ja tas tā ir – veic arī pienācīgo pārbaudi, kas prasīta attiecībā uz dzīvnieku barību.

— Ražotājs F ir pirmā fiziskā vai juridiskā persona, kas attiecīgos izstrādājumus dara pieejamus ES tirgū, un atbilstīgi 7. pantam arī tiek uzskatīts par tirgus dalībnieku, t. i., lai gan pēc 2. panta 15. punktā dotās definīcijas viņš faktiski nav tirgus dalībnieks, 7. pants noteic, ka uz viņu attiecas tādi paši pienākumi kā uz tirgus dalībnieku. Tāpēc ražotājam F ir jāveic pienācīga pārbaude un pirms izstrādājumu pārdošanas patērētājiem vai citiem dalībniekiem, kas darbojas lejup pa piegādes ķēdi, informācijas sistēmā jāiesniedz atsevišķs PPP, kurā viņš saskaņā ar 4. panta 9. punktu var atsaukties uz piegādātāja H iesniegto PPP.

(Šajā scenārijā trešās valsts persona īpašumtiesības ES personai nodod tikai pēc tam, kad izstrādājums ir fiziski ievests ES)

4. scenārijs. "Laist tirgū" salīdzinājumā ar "darīt pieejamu tirgū"

(4.a, 4.b, 4.c un 4.d scenārijs parāda atšķirību starp "laist" un "darīt pieejamu" Savienības tirgū un ilustrē dažus apstākļus, kādos lejupējā posma uzņēmums var būt tirgus dalībnieks)

4.a scenārijs

ES iedibināts vairumtirgotājs J (tirgus dalībnieks, kas ir MVU) no trešās valsts (ārpus ES iedibināta) ražotāja importē kakao pulveri [HS 1805], kuru pārdod ES iedibinātam mazumtirgotājam K, kas nav MVU. Mazumtirgotājs K no trešās valsts (ārpus ES iedibināta ražotāja) importē papildu kakao pulveri, kuru piejauc no vairumtirgotāja J iepirktam kakao pulverim, ar mērķi to pārdot galapatērētājiem ES (*sal. ar 4.b, 4.c, 4.d scenāriju*).

— Vairumtirgotājs J tirgus dalībnieks ir tad, kad tas kakao pulveri importē ES (t. i., deklarē muitas procedūrai "laišana brīvā apgrozībā") (*laišana tirgū*), jo kakao pulveris ir attiecīgais izstrādājums, kuru aptver ESAR I pielikums. Tas nozīmē, ka vairumtirgotājam J ir jāveic kakao pulvera pienācīga pārbaude, informācijas sistēmā jāiesniedz PPP un tā atsauces numurs jāiekļauj muitas deklarācijā par laišanu brīvā apgrozībā.

— Attiecībā uz kakao pulveri, kas iepirkts no vairumtirgotāja J, mazumtirgotājs K darbojas tirgotāja statusā, jo šis kakao pulveris jau ir laists Savienības tirgū. Tā kā mazumtirgotājs K ir tirgotājs, *kas nav MVU*, viņam ir tādi paši pienācīgas pārbaudes pienākumi kā tirgus dalībniekam, un PPP par kakao pulveri, kas iepirkts no vairumtirgotāja J, jāiesniedz, pirms kakao pulveris tiek pārdots (*darīts pieejams*). Saskaņā ar 4. panta 9. punktu mazumtirgotājs K var atsaukties uz esošo PPP, ko par kakao pulveri sagatavojis vairumtirgotājs J, pēc tam, kad ir pārliecinājies, ka saskaņā ar ESAR prasībām ir pareizi veikta pienācīga pārbaude, bet atbildību par atbilstību saglabā mazumtirgotājs K.

— Mazumtirgotājs K ir tirgus dalībnieks attiecībā uz papildu kakao pulveri, ko K tieši importē ES (deklarē muitas procedūrai "laišana brīvā apgrozībā"), jo kakao pulveris ir attiecīgais izstrādājums, kuru aptver ESAR I pielikums, un papildu kakao pulveri pirmo reizi tirgū laiž mazumtirgotājs K. Tas nozīmē, ka mazumtirgotājam K ir jāveic papildu kakao pulvera pienācīga pārbaude, informācijas sistēmā jāiesniedz PPP un tā atsauces numurs jāiekļauj muitas deklarācijā par laišanu brīvā apgrozībā.

4.b scenārijs

ES iedibināts vairumtirgotājs J (tirgus dalībnieks, kas ir MVU) no trešās valsts (ārpus ES iedibināta) ražotāja importē kakao pulveri [HS 1805], ko pārdod ES iedibinātam mazumtirgotājam K (tirgus dalībnieks, kas nav MVU). Mazumtirgotājs K kakao pulveri pārdod tālāk ES.

— Vairumtirgotājs J tirgus dalībnieks ir tad, kad tas kakao pulveri importē ES (t. i., deklarē muitas procedūrai "laišana brīvā apgrozībā"), jo kakao pulveris ir attiecīgais izstrādājums, kuru aptver ESAR I pielikums. Tas nozīmē, ka vairumtirgotājam J ir jāveic kakao pulvera pienācīga pārbaude, informācijas sistēmā jāiesniedz PPP un tā atsauces numurs jāiekļauj muitas deklarācijā par laišanu brīvā apgrozībā.

— Kakao pulveri jau ir laidis tirgū vairumtirgotājs J, tāpēc tad, ja mazumtirgotājs K to pirms tālākpārdošanas nedz pārstrādā, nedz papildina, mazumtirgotājs K attiecīgo izstrādājumu tikai *dara pieejamu* tirgū. Lai saskaņā ar 4. panta 2. un 9. punktu veiktu pienācīgu pārbaudi un iesniegtu pienācīgas pārbaudes paziņojumus, mazumtirgotājs K saskaņā ar 4. panta 9. punktu var atsaukties uz esošo PPP pēc tam, kad ir pārliecinājies, ka vairumtirgotājs J ir pareizi veicis pienācīgu pārbaudi, bet atbildību par atbilstību saglabā mazumtirgotājs K.

4.c scenārijs

ES iedibināts vairumtirgotājs J (tirgus dalībnieks, kas ir MVU) no trešās valsts (ārpus ES iedibināta) ražotāja importē sojas pupu eļļu [HS 1507], ko pārdod ES iedibinātam mazumtirgotājam K (tirgus dalībnieks, kas ir MVU). Mazumtirgotājs K sojas pupu eļļu pārdod tālāk ES.

— Vairumtirgotājs J tirgus dalībnieks ir tad, kad tas sojas pupu eļļu importē ES (t. i., deklarē muitas procedūrai "laišana brīvā apgrozībā"), jo sojas pupu eļļa ir attiecīgais izstrādājums, kuru aptver ESAR I pielikums. Tas nozīmē, ka vairumtirgotājam J ir jāveic sojas pupu eļļas pienācīga pārbaude, informācijas sistēmā jāiesniedz PPP un tā atsauces numurs jāiekļauj muitas deklarācijā par laišanu brīvā apgrozībā.

— Sojas pupu eļļu jau ir laidis tirgū vairumtirgotājs J, tāpēc tad, ja mazumtirgotājs K to pirms tālākpārdošanas nedz pārstrādā, nedz papildina, mazumtirgotājs K attiecīgo izstrādājumu tikai *dara pieejamu* tirgū. Tā kā mazumtirgotājs K ir *tirgotājs, kas ir MVU*, tam nav tādu pašu pienācīgas pārbaudes pienākumu kā tirgus dalībniekam. Tāpēc saskaņā ar ESAR 5. panta 2. punktu mazumtirgotājam K ir jāvāc un jāglabā ESAR 5. pantā prasītā informācija, bet tam nav jāiesniedz PPP par sojas pupu eļļu pirms tās tālākpārdošanas.

4.d scenārijs

ES iedibināts vairumtirgotājs J (tirgus dalībnieks, kas ir MVU) no trešās valsts (ārpus ES iedibināta) ražotāja importē kakao pupiņas [HS 1801], ko pārdod ES iedibinātam ražotājam K (tirgus dalībnieks, kas nav MVU). Ražotājs K kakao pupiņas izmanto, lai izgatavotu šokolādes batoniņus [HS 1806], ko tas pārdod ES.

— Vairumtirgotājs J tirgus dalībnieks ir tad, kad kakao pupiņas importē ES (*deklarē muitas procedūrai "laišana brīvā apgrozībā"*), jo kakao pupiņas ir attiecīgais izstrādājums, kuru aptver ESAR I pielikums. Tas nozīmē, ka vairumtirgotājam J ir jāveic kakao pupiņu pienācīga pārbaude, informācijas sistēmā jāiesniedz PPP un tā atsauces numurs jāiekļauj muitas deklarācijā par laišanu brīvā apgrozībā.

— Ražotājs K par tirgus dalībnieku kļūst tad, kad pārdod šokolādes batoniņus, jo arī šokolādes batoniņi ir attiecīgais izstrādājums, kas iekļauts ESAR I pielikumā, un tie tiek laisti tirgū (*darīti pieejami pirmo reizi*). Lai saskaņā ar 4. panta 2. un 9. punktu veiktu pienācīgu pārbaudi un iesniegtu pienācīgas pārbaudes paziņojumus, mazumtirgotājs K saskaņā ar 4. panta 9. punktu var atsaukties uz esošo PPP pēc tam, kad ir pārliecinājies, ka vairumtirgotājs J ir pareizi veicis pienācīgu pārbaudi, bet atbildību par atbilstību saglabā mazumtirgotājs K.

5. scenārijs. Esoša PPP izmantošana atsauces nolūkos

ES iedibināts uzņēmums L (tirgus dalībnieks, kas nav MVU) iepērk saldētu liellopu gaļu [HS ex 0202] no ES iedibināta lauksaimnieka M (tirgus dalībnieks, kas ir MVU), kurš liellopus audzējis ES. Lauksaimnieks M liellopu barību iegādājās no mazumtirgotāja W (tirgus dalībnieks, kas ir MVU), kurš ir veicis tās pienācīgu pārbaudi. Pēc tam uzņēmums L saldētu liellopu gaļu [HS ex 0202] eksportē uz trešo valsti. Gaļa nav tikusi pārstrādāta, un tai nav piejaukti citie attiecīgie izstrādājumi.

— Lauksaimnieks M tirgus dalībnieks ir tad, kad viņš saldētu liellopu gaļu pārdod uzņēmumam L, un viņam pirms pārdošanas ir jāveic liellopu gaļas pienācīga pārbaude un informācijas sistēmā jāiesniedz PPP. Kad lauksaimnieks M veic liellopu gaļas pienācīgu pārbaudi, viņam jāiekļauj ģeolokācijas informācija par visām novietnēm, kurās liellopi audzēti (saskaņā ar 9. panta 1. punkta d) apakšpunktu). Saskaņā ar 39. apsvērumu lauksaimnieks M nosaka, vai liellopi ir baroti ar citu attiecīgu izstrādājumu, un – ja tā ir – lauksaimniekam M par pierādījumu būtu jāizmanto attiecīgie rēķini, relevanto pienācīgas pārbaudes paziņojumu atsauces numuri vai jebkādi citi relevanti dokumenti, kas saņemti no mazumtirgotāja W un rāda, ka barība ir neatmežojoša.

— Uzņēmums L tirgus dalībnieks ir tad, kad tas gaļu eksportē no ES (t. i., deklarē muitas eksporta procedūrai). Tātad uzņēmumam L ir jāpārliecinās, vai ir veikta liellopu gaļas pienācīga pārbaude, un jāiesniedz atsevišķs PPP, kurā saskaņā ar 4. panta 9. punktu var būt atsauce uz iepriekšējo PPP, ko iesniedzis lauksaimnieks M. Ja tā vietā, lai gaļu eksportētu uz trešo valsti, uzņēmums L nolemtu gaļu pārdot Eiropas Savienībā, uzņēmums L darbotos tirgotāja statusā, bet uz viņu attiektos **tādi paši** pienākumi kā iepriekš, jo tirgotāji, kas nav MVU, saskaņā ar 5. panta 1. punktu tiek uzskatīti par tirgus dalībniekiem, kas nav MVU.

6. scenārijs. Pienācīga pārbaude, ko veic fiziskas personas / mikrouzņēmumi

ES iedibināts privātmeža īpašnieks N (tirgus dalībnieks, kas ir MVU) ar mežrūpniecības uzņēmumu O (tirgus dalībnieks, kas nav MVU) noslēdz līgumu par dažu koku izstrādi. Uzņēmums O kokus nogāž, bet baļķi [HS 4403] aizvien vēl paliek privātmeža īpašnieka N īpašumā. Pēc baļķu savākšanas privātmeža īpašnieks N baļķus pārdod mežrūpniecības uzņēmumam O. Mežrūpniecības uzņēmums O baļķus nosūta uz savu kokzāģētavu un pēc tam laiž tos tirgū zāģmateriālu veidā [HS 4407].

— Meža īpašnieks N ir tirgus dalībnieks, un pirms baļķu laišanas tirgū viņam ir jāveic to pienācīga pārbaude. Taču meža īpašnieks N ir *fiziska persona / mikrouzņēmums*, tātad viņam ir iespēja pilnvarot nākamo tirgus dalībnieku vai tirgotāju, kas darbojas lejup pa piegādes ķēdi un nav fiziska persona / mikrouzņēmums, darboties pilnvarotā pārstāvja statusā un iesniegt PPP viņa vārdā. Ja meža īpašnieks N saskaņā ar 6. panta 3. punktu izvēlas pilnvarot uzņēmumu O iesniegt PPP viņa vārdā, viņš uzņēmumam O dara zināmu visu informāciju, kas vajadzīga, lai apliecinātu, ka viņš jau ir veicis pienācīgu pārbaudi un ka risks nav konstatēts vai konstatētais risks ir nenozīmīgs. Atbildību par atbilstību saglabā meža īpašnieks N.

— Mežrūpniecības uzņēmums O ir tirgus dalībnieks tad, kad tas laiž tirgū zāģmateriālus, jo tie ir attiecīgais koka izstrādājums, kuru aptver ESAR I pielikums, un tie ražoti no baļķiem, kuri izstrādāti meža īpašnieka N mežā. Tas nozīmē, ka mežrūpniecības uzņēmumam O ir jāpārliecinās, ka ir veikta baļķu pienācīga pārbaude, un pirms tirgū tiek laisti zāģmateriāli, kas iegūti, sazāģējot meža īpašnieka N kokus, informācijas sistēmā jāiesniedz atsevišķs PPP.

7. scenārijs. Trešo personu pilnvarošana par pilnvarotiem pārstāvjiem

ES iedibināts mazumtirgotājs P (tirgus dalībnieks, kas ir MVU) no trešās valsts (ārpus ES) importē pneimatiskās gumijas riepas [HS ex 4011] un izvēlas ES iedibinātu uzņēmumu Q pilnvarot par savu pilnvaroto pārstāvi, kas PPP iesniedz, būdams mazumtirgotāja P pakalpojumu sniedzējs.

— Mazumtirgotājs P tirgus dalībnieks ir tad, kad tas gumijas riepas importē ES (deklarē muitas procedūrai "laišana brīvā apgrozībā"), jo gumijas riepas ir attiecīgais izstrādājums, kuru aptver ESAR I pielikums. Tas nozīmē, ka mazumtirgotājam P ir jāveic gumijas riepu pienācīga pārbaude, bet saskaņā ar 6. panta 1. punktu mazumtirgotājs P drīkst pilnvarot uzņēmumu Q pilnvarotā pārstāvja statusā viņa vārdā iesniegt PPP par riepām. Uzņēmums Q nedarbojas piegādes ķēdes dalībnieka statusā, tas ir tikai pakalpojumu sniedzējs, kas informācijas sistēmā mazumtirgotāja P vārdā iesniedz PPP un saskaņā ar 6. panta 2. punktu pēc kompetento iestāžu pieprasījuma iesniedz pilnvarojuma kopiju. Atbildību par riepu atbilstību ESAR 3. pantam saglabā mazumtirgotājs P.

8. scenārijs. Izstrādājumu aptvērums

ES iedibināts ražotājs R (tirgus dalībieks, kas ir MVU) no trešās valsts (ārpus ES iedibinātiem) ražotājiem Eiropas Savienībā importē palmu eļļu [HS 1511], ko savā rūpnīcā pārstrādā ziepēs [HS 3401], kuras tas pārdod ES.

— Ražotājs R tirgus dalībnieks ir tad, kad tas palmu eļļu importē ES (deklarē muitas procedūrai "laišana brīvā apgrozībā"), jo palmu eļļa ir attiecīgais izstrādājums, kuru aptver ESAR I pielikums. Tas nozīmē, ka ražotājam R ir jāveic pienācīga pārbaude, informācijas sistēmā jāiesniedz PPP un tā atsauces numurs jāiekļauj muitas deklarācijā par laišanu brīvā apgrozībā.

— Tomēr tad, kad ražotājs R pārdod ziepes, viņam nav nedz jāveic pienācīga pārbaude, nedz jāiesniedz PPP par palmu eļļu, ko ziepes satur, jo ziepes pašas par sevi nav attiecīgais izstrādājums, kas iekļauts ESAR I pielikumā.

9. scenārijs. Attiecīgo izstrādājumu laišana tirgū, ko veic tirgus dalībnieks, kas ir MVU

9.a scenārijs

ES iedibināts sojas tirgotājs jeb komersants S (tirgotājs, kas nav MVU) pērk sojas pupas [HS 1201], kuras cits uzņēmums jau ir laidis tirgū. ES iedibinātais komersants S, kas nav MVU, sojas pupas pārdod ES iedibinātam uzņēmumam T (tirgus dalībnieks, kas ir MVU). Uzņēmums T no sojas pupām ražo sojas miltus [HS 1208 10] un tos pārdod.

— Komersants S tirgotājs, kas nav MVU, ir tad, kad tas sojas pupas pārdod (*dara pieejamas*) uzņēmumam T, jo sojas pupas ir attiecīgais izstrādājums, kuru aptver ESAR I pielikums. Tas nozīmē, ka komersantam S ir jāpārliecinās, ka sojas pupu pienācīga pārbaude ir veikta, un pirms sojas pupu pārdošanas uzņēmumam T informācijas sistēmā jāiesniedz jauns PPP, kurā komersants S saskaņā ar 4. panta 9. punktu var atsaukties uz jau esošo PPP, ko iesniedzis piegādātājs. Atbildību par atbilstību saglabā komersants S.

— Uzņēmums T tirgus dalībnieks ir tad, kad tas sojas pupu miltus laiž tirgū, tos pārdodot, jo tas sojas pupas ir pārstrādājis jaunā izstrādājumā (sojas pupu miltos), kas ir attiecīgais izstrādājums, kuram ESAR I pielikumā ir atsevišķs HS kods. Tā kā pārdošana, ko veic uzņēmums T, ir jauna izstrādājuma laišana tirgū (izstrādājums *tiek darīts pieejams pirmo reizi*), uzņēmums T ir tirgus dalībnieks. Tā kā uzņēmums T ir MVU, saskaņā ar 4. panta 8. punktu tam pirms sojas pupu miltu laišanas tirgū nav jāveic pienācīga pārbaude un nav informācijas sistēmā jāiesniedz pienācīgas pārbaudes paziņojums, jo sojas pupu milti ir ražoti no sojas pupām, kuru pienācīga pārbaude jau ir veikta un par kurām komersants S jau ir iesniedzis pienācīgas pārbaudes paziņojumu, taču atbildību par atbilstību saglabā uzņēmums T.

9.b scenārijs

ES iedibināts privātmeža īpašnieks U (tirgus dalībnieks, kas ir MVU) nogāž dažus savus kokus, lai pats savā uzņēmumā no tiem saražotu zāģmateriālus [HS4407], kas domāti tiešai pārdošanai citiem uzņēmumiem.

— Meža īpašnieks U tirgus dalībnieks ir tad, kad viņš pārdod zāģmateriālus, proti, meža īpašniekam U pienācīga pārbaude jāveic un PPP par zāģmateriāliem jāiesniedz pirms zāģmateriālu pārdošanas, nevis pirms koku gāšanas.

(Ja iepriekš aprakstītajā 9.b scenārijā meža īpašnieks U dažus savus kokus nogāztu, lai saražotu zāģmateriālus izmantošanai savās mājās, piemēram, žoga ierīkošanai, viņš nebūtu tirgus dalībnieks un līdz ar to ESAR noteiktie pienākumi uz viņu neattiektos. Tā tas būtu arī gadījumā, kad viņš no kokiem izgatavotu citus attiecīgus izstrādājumus, kas domāti personīgai lietošanai, piemēram, mēbeles savai mājai vai koka fotoietvarus, vai iegūto malku izmantotu mājas apsildei)

10. scenārijs. Attiecīgie izstrādājumi, ko piedāvā pārdošanai tiešsaistē vai ar citiem tālpārdošanas līdzekļiem

ES iedibināta persona V (tirgotājs, kas ir MVU), veicot komercdarbību, pērk koka fotoietvarus [HS 4414], ko pēc tam pārdod savā amatniecības izstrādājumu tiešsaistes veikalā. Koka fotoietvaru pienācīgu pārbaudi jau ir veicis tirgus dalībnieks Z.

— Persona V ir vai nu tirgotājs tad, kad viņš koka fotoietvarus dara pieejamus tirgū, vai arī tirgus dalībnieks gadījumā, ja koka fotoietvari tiek eksportēti uz trešo valstu, jo koka fotoietvari ir attiecīgais izstrādājums, kuru aptver ESAR I pielikums. ESAR *nav* noteikumu par to, vai gadījumā, kad izstrādājums tiek vienīgi piedāvāts pārdošanai tiešsaistē vai ar citiem tālpārdošanas līdzekļiem, var uzskatīt, ka tas tiek darīts pieejams tirgū vai eksportēts. Personai V atbilstība ESAR jānodrošina, pirms tiek noslēgts pirkuma līgums ar koka fotoietvaru pircēju.

II PIELIKUMS

PIEMĒRI: INFORMĀCIJAS UN PIENĀCĪGAS PĀRBAUDES PRASĪBAS ATTIECĪBĀ UZ SALIKTIEM IZSTRĀDĀJUMIEM KURUS APTVER ESAR I PIELIKUMS

1. piemērs. Informācijas un pienācīgas pārbaudes prasības, kuras piemērojamas attiecīgajam izstrādājumam un visām tā daļām, kas satur citus attiecīgos izstrādājumus vai ir no tiem izgatavotas, ir izpildītas.

Izstrādājuma veids	Apjoms				Vai attiecīgā izstrādājuma pienācīga pārbaude ir veikta?
Saliekamas biroja mēbeles (HS 9403)	1 500 vienību				Jā. Tirgus dalībnieks ir veicis pienācīgu pārbaudi saskaņā ar ESAR 8. pantu, arī izpildījis 9. pantā noteiktās informācijas prasības (sk. zemāk), un ir iesniedzis pienācīgas pārbaudes paziņojumu.
Attiecīgā izstrādājuma daļa (komponents)	Informācija par attiecīgajām izstrādājuma daļām (saskaņā ar 9. pantu)				Vai pienācīgas pārbaudes paziņojums (PPP) aptver attiecīgā izstrādājuma daļu?
	Apraksts[2]	Suga	Ražotājvalsts	Pirmpreces ģeolokācijas	
Iekškārta	kokskaidu plātne (HS 4410)	Sitkas egle (*Picea sitchensis*)	ES dalībvalsts	Vairākas plantācijas. Visas ģeolokācijas zināmas	Jā. Tirgus dalībnieks ir norādījis atsauci uz esošu PPP pēc tam, kad pārliecinājies, ka pienācīga pārbaude ir veikta pareizi.
Ārējās kārtas	0,5 mm finieris (HS 4408)	Parastais dižskābardis (*Fagus sylvatica*)	ES dalībvalsts	Privātmeža īpašnieki. Visas ģeolokācijas zināmas	Jā. Tirgus dalībnieks ir norādījis atsauci uz esošu PPP pēc tam, kad pārliecinājies, ka pienācīga pārbaude ir veikta pareizi.

2. piemērs. Informācijas un pienācīgas pārbaudes prasības, kas piemērojamas attiecīgajam izstrādājumam un visām daļām, kas satur citus attiecīgos izstrādājumus vai ir no tiem izgatavotas, ir izpildītas.

Izstrādājuma veids	Apjoms	Vai attiecīgā izstrādājuma pienācīga pārbaude ir veikta?
Konditorejas izstrādājumi no kakao (HS 1806)	2 000 kg	Jā. Tirgus dalībnieks ir veicis pienācīgu pārbaudi saskaņā ar ESAR 8. pantu, arī izpildījis 9. pantā noteiktās informācijas prasības (sk. zemāk), un ir iesniedzis pienācīgas pārbaudes paziņojumu.

Izstrādājuma veids	Apjoms			Vai attiecīgā izstrādājuma pienācīga pārbaude ir veikta?
Attiecīgā izstrādājuma daļa (komponents)	Informācija par attiecīgajām izstrādājuma daļām (saskaņā ar 9. pantu)			Vai pienācīgas pārbaudes paziņojums (PPP) aptver attiecīgā izstrādājuma daļu?
	Apraksts	Ražotājvalsts	Pirmpreces ģeolokācijas	
Sastāvdaļa	Kakao sviests (HS 1804)	Vairākas trešās valstis	Daudzas lauku saimniecības/ sīksaimniecības. Visas ģeolokācijas zināmas	Jā. Esoša PPP nebija, tāpēc tirgus dalībnieks veica šīs attiecīgā izstrādājuma daļas pienācīgu pārbaudi.
Sastāvdaļa	Kakao pasta (HS 1803)	Vairākas trešās valstis	Daudzas lauku saimniecības/ sīksaimniecības. Visas ģeolokācijas zināmas	Jā. Tirgus dalībnieks ir norādījis atsauci uz esošu PPP pēc tam, kad pārliecinājies, ka pienācīga pārbaude ir veikta pareizi.

3. piemērs. Informācijas un pienācīgas pārbaudes prasības, kas piemērojamas attiecīgajam izstrādājumam un visām daļām, kas satur citus attiecīgos izstrādājumus vai ir no tiem izgatavotas, nav izpildītas. Attiecīgo izstrādājumu nevar laist tirgū, jo nav zināmas to pirmpreču ģeolokācijas, no kā ražots viens attiecīgais izstrādājums, kas ir saliktā izstrādājuma sastāvā.

Izstrādājuma veids	Apjoms				Vai attiecīgā izstrādājuma pienācīga pārbaude ir veikta?
Saplāksnis (HS 4412)	8 500 m^3				Jā. Pienācīga pārbaude ir veikta, bet, tā kā pienācīgas pārbaudes procesā ir atklājies, ka prasītā ģeolokācijas informācija nav pieejama, attiecīgo izstrādājumu laist tirgū nevar.
Attiecīgā izstrādājuma daļa (komponents)	Informācija par attiecīgajām izstrādājuma daļām (saskaņā ar 9. pantu)				Vai pienācīgas pārbaudes paziņojums (PPP) aptver attiecīgā izstrādājuma daļu?
	Apraksts	Suga	Ražotājvalsts	Pirmpreces ģeolokācijas	
Ārējās kārtas	Finiera loksnes (HS 4408)	Bintangors (*Calophyllum* spp.)	Trešā valsts	Vairākas koncesijas. Visas ģeolokācijas zināmas	Jā. Tirgus dalībnieks ir norādījis atsauci uz esošu PPP pēc tam, kad pārliecinājies, ka pienācīga pārbaude ir veikta pareizi.
Iekškārta	Finiera loksnes (HS 4408)	Apses (*Populus* sp.)	Trešā valsts	Lauku saimniecību meža nogabali. Ģeolokācijas nav noteiktas/ nav zināmas.	Nē. Nezinot ģeolokācijas, izpildīt pienācīgas pārbaudes pienākumus nav iespējams.

4. piemērs. Informācijas un pienācīgas pārbaudes prasības, kas piemērojamas attiecīgajam izstrādājumam un visām daļām, kas satur citus attiecīgos izstrādājumus vai ir no tiem izgatavotas, nav izpildītas. Attiecīgo izstrādājumu nevar laist tirgū, jo saliktā izstrādājuma sastāvā ir viens attiecīgais izstrādājums, kura pirmpreču ģeolokācijas nav zināmas, un vēl cits attiecīgais izstrādājums, kura gadījumā nav pieejama informācija par sugām.

Izstrādājuma veids	Apjoms				Vai attiecīgā izstrādājuma pienācīga pārbaude ir veikta?
Rakstāmpapīrs (90 g/m²) (HS 4802)	1 200 tonnu				Jā. Pienācīga pārbaude ir veikta, bet pienācīgas pārbaudes procesā vajadzīgā informācija nav pieejama, tāpēc attiecīgo izstrādājumu laist tirgū nevar.
Attiecīgā izstrādājuma daļa (komponents)	Informācija par attiecīgajām izstrādājuma daļām (saskaņā ar 9. pantu)				Vai pienācīgas pārbaudes paziņojums (PPP) aptver attiecīgā izstrādājuma daļu?
	Apraksts	Suga	Ražotāj-valsts	Pirmpreces ģeolokācijas	
Papīrmasa	Īsšķiedru papīrmasa (HS 47)	*Acacia mangium*	Trešā valsts	Meža plantācija. Ģeolokācija zināma	Jā. Tirgus dalībnieks ir norādījis atsauci uz esošu PPP pēc tam, kad pārliecinājies, ka pienācīga pārbaude ir veikta pareizi.
Papīrmasa	Īsšķiedru papīrmasa (HS 47)	Jaukta nezināmu sugu tropu lapkoku koksne	Trešā valsts	Meža plantācijas. Visas ģeolokācijas zināmas	Nē. Nenosakot visas sugas, kuru koksne izmantota koka izstrādājuma ražošanā, izpildīt pienācīgas pārbaudes pienākumus nav iespējams.
Papīrmasa	Garšķiedru papīrmasa (HS 47)	*Pinus radiata*	Trešā valsts	Meža plantācijas. Ģeolokācijas nav noteiktas/nav zināmas.	Nē. Nezinot ģeolokācijas, izpildīt pienācīgas pārbaudes pienākumus nav iespējams.

5. piemērs. Informācijas un pienācīgas pārbaudes prasības, kas piemērojamas attiecīgajam izstrādājumam un visām daļām, kas satur citus attiecīgos izstrādājumus vai ir no tiem izgatavotas, nav izpildītas. Attiecīgo izstrādājumu laist tirgū nevar, jo, veicot pienācīgu pārbaudi par vienu attiecīgo izstrādājumu, kas ir saliktā izstrādājuma sastāvā, atklājies, ka tas nav neatmežojošs.

Izstrādājuma veids	Apjoms	Vai attiecīgā izstrādājuma pienācīga pārbaude ir veikta?
Konditorejas izstrādājumi no kakao (HS 1806)	900 kg	Jā. Pienācīga pārbaude ir veikta, taču apstiprināt, ka izstrādājumi ir neatmežojoši, nav iespējams, tāpēc attiecīgo izstrādājumu laist tirgū nevar.

Izstrādājuma veids	Apjoms			Vai attiecīgā izstrādājuma pienācīga pārbaude ir veikta?
Attiecīgā izstrādājuma daļa (komponents)	Informācija par attiecīgajām izstrādājuma daļām (saskaņā ar 9. pantu)			Vai pienācīgas pārbaudes paziņojums (PPP) aptver attiecīgā izstrādājuma daļu?
	Apraksts	Ražotājvalsts	Pirmpreces ģeolokācijas	
	Kakao sviests (HS 1804)	Vairākas trešās valstis	Daudzas lauku saimniecības/ sīksaimniecības. Visas ģeolokācijas zināmas	Jā. Tirgus dalībnieks ir norādījis atsauci uz esošu PPP pēc tam, kad pārliecinājies, ka pienācīga pārbaude ir veikta pareizi.
	Kakao pasta (HS 1803)	Vairākas trešās valstis	Daudzas lauku saimniecības/ sīksaimniecības. Visas ģeolokācijas zināmas	Jā. Tirgus dalībnieks ir norādījis atsauci uz esošu PPP pēc tam, kad pārliecinājies, ka pienācīga pārbaude ir veikta pareizi.
	Kakao pulveris (HS 1805)	Vairākas trešās valstis	Daudzas lauku saimniecības. Visas ģeolokācijas zināmas	Nē. Pienācīga pārbaude ir veikta, bet dažās ģeolokācijās atmežošana ir notikusi pēc noteiktā termiņa, tāpēc šī sastāvdaļa 3. pantam neatbilst un ir aizliegta.